

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 1 - 2010

Broen

nå *St. Olav* – katolsk kirkeblad

Historikk og veien videre s. 2–5

BISKOP JOHANNES OLAV FALLIZE GRUNNLA ST. OLAV KATHOLSK TIDENDE | 1889

- Hjelpemidler til forvandling s 8
- St. Josephsøstre i boks s 12
- En irsk tragedie s 22

- Nasjonal Olsoksaftning s 28
- Kristne i Midt-Østen s 30
- Diakonvielser s 39

Arendal:
Fornøyd byggherre s 6

Broen og St. Olav slås sammen

Fra 1. januar 2010 er Broen – katolsk kirkeblad og St. Olav tidsskrift slått sammen. Det nye bladet vil hete St. Olav – katolsk kirkeblad, og Broens redaktør Heidi Øyma og hennes redaksjon har fått ansvar for utarbeidelsen. Utgiver vil være Norsk katolsk bisperåd, og bladet vil sendes gratis til alle katolske husstander i Norge samt til St. Olav tidsskrifts tidligere abonnenter. Sammenslåingen ble kunngjort i Redaktørens hjørne i St. Olav tidsskrift nr. 5/6 2009. Biskopens leder gjengis i sin helhet under. Det nye bladet vil bli på 40 sider, og vil fremdeles være et stort økonomisk løft for stiftene. Gaver mottas derfor med takk til Broens gamle kontonummer 3000.22.75321.

REDAKTØRENS HJØRNE, ST. OLAV NUMMER 5/6 2009

På mitt kontor har jeg et komplett sett av Norges visstnok eldste tidsskrift, St. Olav (inntil 1917 St. Olaf). Tre og en halv hyllemeter fyller de, og det går sjelden en uke uten at minst ett av bindene har vært konsultert.

Jeg ble kjent med tidsskriftet på lesesalen på Rjukan bibliotek i midten av 1960-årene. Det ble tydeligvis lest med interesse av mange i denne kommune med tre katolske innbyggere. Men, dette var tiden etter konsilet. Den katolske kirke figurerte stadig i nyhetene, og St. Olav hadde glimrende skribenter: Hallvard Rieber-Mohn, Erik Gunnes og Åge Rønning, for bare å nevne redaktørene. I deres tid ble den polemiske genre lagt bort. De hadde viktigere ting fore: De ville forklare hvorledes Kirken tenker, lærer og forstår verden. For første gang i moderne tid var katolisismen gjenstand for almindelig positiv nysgjerrighet i Norge. St. Olav gav svar på folks spørsmål, på et nivå som kunne gjøre hovedstadens kulturredaktører misunnelige.

Med dette mener jeg ikke å si at St. Olav tidligere hadde vært lite lese-

verdige. Biskop Fallize, som grunnla bladet, var en profesjonell presse-mann i sitt hjemland Luxemburg, en førsteklasses skribent og en fryktet polemiker. En god del av de usignerte kommentarer i de første årganger er nok ført i pennen av ham. Han utfordret selvsagt den lutherske geistlighet, men lovet at «vor polemik skal endog, saa ofte det lar sig gjøre, faa et rent fredsommeligt anstrøg». Det ble ikke så veldig ofte. Fallize forfattet sannsynligvis også bladets ukentlige utenrikspolitiske oversikt. Det manglet ikke på innsikt og kunnskap, heller ikke på politisk klokskap. Her var han ikke redd for å formulere liberale standpunkter, i sitt forsvar av ytringsfriheten – Bismarck får gjennomgå – og når det gjaldt kvinnes stemmerett, for å nevne to eksempler. Ganske eiendommelig blir det derfor når han – etter alt å dømme nyttesløst – forbyr norske katolikker å lese bøker og aviser forfattet av protestanter; for ham var dette tydeligvis et spørsmål om sannhet eller løgn. Det siste ville han ikke utsette sin hjord for.

I sin lange historie har St. Olav forandret og fornyet seg mange ganger. I perioder har det vært deprimerende innadvendt, for ikke å si elendig skrevet. Andre årganger er ennå høyst leseverdige. I mellomkrigstiden satte Sigrud Undset, Lars Eskeland og Karl Kjelstrup sine krefter inn for å lage et godt tidsskrift. Den gang var polemikk og apologetikk nødvendig både for Kirkens ry og for de 3000 troendes selvfølelse, og St. Olav leverte begge deler – velskrevet og med vilje til saklighet.

Tiden er kommet for et nytt oppbrudd for St. Olav. For mange av leserne vil dette ikke være et gledens budskap. Jeg ber disse godta at bladet i sin nuværende form er blitt for kostbart for Oslo katolske bispedømme. Mange abonnenter er falt fra i de siste årene, og bare få er kommet til. Når redaktøren nylig sa opp, fant vi med tungt hjerte ikke tilstrekkelig grunn til å lyse stillingen ut på ny.

Broen foretar fra årsskiftet en navneendring til St. Olav – katolsk kirkeblad. Hvert nummer blir utvidet med åtte sider, slik at det også blir plass til noe fordypningsstoff, og bladet vil fremdeles sendes gratis til alle katolske husstander i landet, samt andre interesserte. Dagens St. Olav-abonnenter som ikke mottar

Broen, vil selvsagt fra nyåret motta «nye St. Olav» – dog nu gratis. Broens redaktør, Heidi Øyma, blir St. Olavs redaktør, og hennes medarbeidere blir St. Olavs medarbeidere. Kirkebladet Broen opphører i sin nuværende form, men preg og innhold blir lett gjenkjennelig i det nye St. Olav. Jeg har full tillit til at Broens redaksjon er oppgaven mektig og at leserne vil få grunn til å glede seg over et fyldigere og mer innholdsrikt blad. For å bøte på savnet av det nuværende St. Olav, vil vi fra neste år av få et St. Olav årsskrift. Vi ønsker å presentere visjoner og planer for dette om kort tid.

For det nye St. Olav har jeg tre ønsker: (1) At St. Olav forklarer den katolske tro slik at den kan forstås av mennesker av god vilje. Katolsk apologetikk er nødvendig. (2) At bladet observerer og kommenterer norsk kirkeliv. (3) At St. Olav forblir åpent for kritikk og debatt.

Jeg ønsker å rette en stor takk til tidsskriftets mange redaktører, medarbeidere og lesere gjennom årene. Jeg takker også alle som i 50 år har gjort Broen til et stadig mer spennende og leserverdig tidsskrift, og ønsker Heidi Øyma og det nye St. Olavs redaksjon Guds rike velsignelse.

Oslo, 27. november 2009

+ Bernt Eidsvig

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgis av:

Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 1. 2010, årgang 122 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 03
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01
E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:

Kristine Dingstad (KD), Sr. Anne Bente Hadland OP (ABH), Per Einar Odden (PEO)

Fast medarbeider:

Gunnar Wicklund Hansen (GWH)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Innfelt forsidebilde: Sogneprest Nikolas Goryczka har vært byggherre for utvidelsen. Foto: Jan-Erik Løken.

Grafisk utforming: Peter Bjerke

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 34 850

Gaver til Broen fra utlandet:

Sparebanken Pluss
Postboks 200, 4662 Kristiansand

BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Nytt år – nytt blad

Broens gamle redaksjon går fra og med inneværende nummer over til å bli redaksjon for det nye produktet St. Olav – katolsk kirkeblad. Bakgrunnen for dette står å lese i biskop Eidsvigs orientering til tidsskriftets lesere, som også er å finne på s. 2 i dette bladet. Da vi i redaksjonen takket ja til denne utfordringen, var det ut fra en tro på at det er mulig å lage et blad som forener elementer fra både gamle Broen og gamle St. Olav tidsskrift.

VI HAR INNHEMTET RÅD fra kretsen rundt tidsskriftet, og har hatt noen ekstrarunder internt i redaksjonen. Målet er å lage et blad som beholder kjernestoffet fra Broen, nemlig reportasjer og nyheter fra inn- og utland, samtidig som det inkorporerer elementer fra tidsskriftet: lengre artikler, bokanmeldelser, faste spalter og leserbrevsside. Det meste av dette er på plass allerede her i nummer 1, noe vi er stolte av. Vi introduserer alt nå to nye spalter, signert og kloster-tanker – den første med legfolk som skribenter, og den siste med et knippe ordensfolk.

Sammenslåingen av de to bladene fører også til en omlegging i layout. St. Olav – katolsk kirkeblad har beholdt headingen til gamle St. Olav og satser på en mer begrenset fargebruk enn

Broen. På den annen side vil vi likhet med Broen ha rikelig med fotostoff. Vi håper at flest mulig vil lese bladet fra perm til perm, og at alle vil finne i det minste noe av interesse. Imidlertid er det en utfordring å forene så mange hensyn i ett blad der man før hadde to; redaksjonen vi derfor sette pris på respons fra leserne rundt stoffvalg: Har vi for mye eller for lite av dette eller hint?

Fra og med neste nummer satser vi på å innføre en leserbrevspalte, slik tidsskriftet hadde. Vi kan ikke love at alle innlegg kommer på trykk, men alle vil bli lest av redaksjonen og også tatt med i vurderingen av tema for fremtidige artikler. Fatt dere i korthet, skriv under fullt navn og om emner av en viss allmenn interesse. St. Olav skal være en fellesarena for katolikker i Norge, og det skal være en arena hvor man diskuterer sak, ikke person.

I forhold til leserbrev ville det naturligvis vært ønskelig at bladet hadde kommet oftere, men det er en økonomisk umulighet. Allerede nå er

Biskop Fallize, grunnlegger av bladet St. Olav.

vatikankonsil og om norske helgener. Tidligere deler i seriene finnes i arkivet med Broen i PDF på www.katolsk.no/kirkebladet. Man

Målet er å lage et blad som beholder kjernestoffet fra Broen, samtidig som det inkorporerer elementer fra tidsskriftet.

bladet en betydelig økonomisk utgift for våre biskoper – og den vil stige i takt med antallet registrerte katolikker. Vi må derfor nøye oss med det nest beste. En sjeldent utkommende leserbrevspalte er bedre enn ingen.

Til sist en note til St. Olavs gamle lesere: I dette nummeret finner dere to pågående serier, om Det annet

kan også få dem tilsendt ved henvendelse til redaksjonen.

På vegne av redaksjonen: Takk til våre biskoper for tilliten, og god lesning til alle! ■

Heidi H. Øyma

Vertsfamilie for katolske utvekslingslever

AFS Internasjonal Utveksling er landets største frivillige utvekslingsorganisasjon. Hvert år mottar vi mange ungdommer som er aktive katolikker. Vi vil gjerne gi dem et godt hjem der de kan praktisere sin tro, samtidig som de lærer norsk og blir kjent med vårt land og vår kultur.

AFS ble grunnlagt av ambulansesjåfører som opplevde forferdelsene under annen verdenskrig. De bestemte seg for å danne en organisasjon som skulle bygge broer mellom ulike land og kulturer. Vi håper at ett år i en ny familie, i ett nytt land og en ny kultur kan være med på å så et lite frø for fred. Vi tror og at det vil gi ungdommene økt toleranse og et bredere perspektiv i livet.

Bli vertsfamilie for en AFS utvekslingslev og ta imot et ekstra familiemedlem for ett år. En utenlandsk ungdom kommer og bor hjemme hos dere, og deler

sorger og gleder. Å være vertsfamilie er en spennende og lærerik opplevelse for alle parter, og ofte knyttet bånd for livet.

Kunne du tenke deg å åpne ditt hjem og ditt hjerte for en av våre katolske ungdommer? Ungdommene kommer i august, men vil gjerne vite hvem som blir deres familie så tidlig som mulig, slik at dere kan bli kjent med hverandre på forhånd.

Mer informasjon om oss finner du på www.afs.no eller ring 22 31 79 00.

Historisk tilbakeblikk

sr. Anne Bente Hadland OP

«at bevare de i Norges præfektur boende katolikker i deres religion»

«Alle den brasilianske ex-keiserindes juveler skal være blevene stjaalne», står det å lese i «St. Olaf – Katolsk tidende» nr. 37/1889, årgang 1. I et tidligere nummer samme år kan vi lese: «For giftmord paa sine egtemænd staar i den serbiske by Becskereker 80 koner for retten. Det lyder lidt utroligt.» Og siden: «en husleier i Wurzen anlægger sag mod sin tidligere vert, fordi denne lod et leiet musikkorps spille salmen 'Nu takker alle Gud!' udenfor huset, da leieren flyttede».

ALLE SOM LESER DETTE og som måtte mene at undertegnede gjør bladets grunnlegger og redaktør, biskop Fallize, stor urett ved å presentere hans verk på denne måten, har helt rett i det. Det er på ingen måte dekkende for bladet som sådant, men det har altså stått der.

Det ene nødvendige informasjonsblad «St. Olafs» grunnlegger, Hans Høierverdighet biskop Fallize, hadde som intensjon at bladet skulle «bevare de i Norges præfektur boende katolikker i deres religion», og formålet var videre at *St. Olaf – Katolsk tidende* skulle være det ene nødvendige informasjonsblad norske katolikker trengte for å orientere seg i kirke og samfunn. Det skulle ikke være nødvendig for katolikker å lese litteratur forfattet av protestanter. (Det var endog forbudt!) Bladet skulle binde norske katolikker – ofte isolerte og spredtboende – sammen med hverandre og med den katolske verdenskirke. Dessuten skulle man «imødegaa ubeføiede angreb», dog uten at polemikken skulle ta overhånd. En egen spalte «Vidnes-

Headingen i 1918

byrd af fiendemund» opphørte etter et par nummer. Vi leser i «Innenlandske og udenlandske efterretninger» at «Torskefiskeriet giver i aar et meget tarveligt udbytte; heldigvis staar priserne høit,» at det «Fra Kjøbehavn meldes at «Hvidbjørnen» søndag den 31. mars skulde afgaa til Godthaab for at hente Dr. Frithiof Nansen, «og at Eiffeltaarnet i Paris er færdigt.»

I tillegg til de nevnte kuriositeter inneholdt bladet politisk bakgrunnstoff om nasjonale og internasjonale forhold, oppbyggelige artikler, nyheter fra inn- og utland og polemiske

Og der er temaer vi kjenner oss igjen i. Det skrives om «utkantkatolikker», for eksempel, på Karmøen og i Alten. I et tilsvar på en artikkel i *Morgenbladet* «Papistiske fantasier», leser vi følgende: «Bladet vilde dernæst gjerne vide, hvor de katolikker er, som endnu er uden prester. Det kan vi sige: i Porsgrund, Kristiansand, paa Hadeland, paa Karmøen og paa mange andre steder, hvor de katolske prester paa grund af de uhyre afstande knapt en gang om aaret eller to kan besøge dem. ... At 'Mrgbl.' ikke begriber, hvorledes den katolske prest i Alten, der interesserer sig for lapperne, og til

det fascinerende med de tidligste årgangene er det bildet som tegnes av aktivitetene på 1890-tallet i den bittelille og rare kirken i det trauste norske landskapet

artikler. Disse var ikke sjelden rettet mot *Morgenbladet* og *Dagbladet*, men også lokalaviser ble lest med kritisk blikk. *Stavanger Amtstidende* er f.eks. ofte gjenstand for ironiske bemerkninger fra redaktørens side. Og redaktøren var den meget allsidige biskop Fallize – en mann med bred europeisk orientering og en entreprenør av de store.

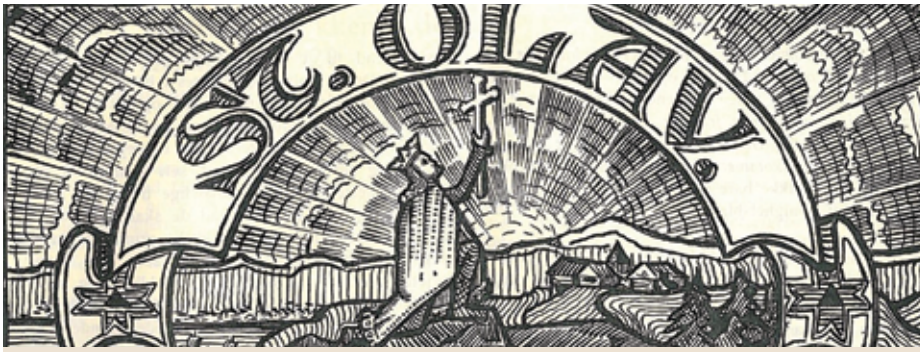
Et vindu inn i livet

Informasjons-, forlags- og skolevirksomhet var satsingsområder for Fallize, i tillegg opprettet han menigheter og bygget kirker. På 1890-tallet leser vi om kirkeinnvielser i både Porsgrunn, Bergen, Stavanger, Fredrikstad og Drammen. Menighetene hadde, eller burde ha, egne skoler; og skolebøkene – de ble utgitt på St. Olav forlag, som ble opprettet samtidig med tidsskriftet.

hvis omsorg de er ham anbettede af hans kirke, kan kalde dem 'sine' lapper, det beviser noksom, hvor snever dets synskreds er.»

Og rett som det er slås man av hvor tidløse enkelte nyheter er, som når redaktøren kort bemerkter: «Influenzaen griber ikke synderlig kraftig om sig her i byen.»

Det er lett å bli værende i den første tiden når man først begynner å lese i gamle årganger. Det er ikke fordi tidsskriftet da fremstår med de beste og mest lysende eksempler på journalistikk, andre perioder i St. Olavs historie har vært adskillig mer lødige sånn sett. 1930-tallet er et eksempel med en redaksjon bestående av Monsignore Karl Kjelstrup, p. Ambrosius Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland, for ikke å snakke om 1960-tallet hvor en

Heading St. Olav 1929

vellykket kombinasjon av kirkelige begivenheter og fagfolk av format ga tidsskriftet tyngde og betydning: p. Hallvard Rieber-Mohn, p. Erik Gunnes og Åge Rønning. Og der finnes andre. Men det fascinerende med de tidligste årgangene er det bildet som tegnes av aktivitetene på 1890-tallet i den bittelille og rare

En egen spalte «Vidnesbyrd af fiendemund» opphørte etter et par nummer.

kirken i det trauste norske landskapet, et bilde som er imponerende, og som ikke minst sier noe om biskop Fallize selv! (Noen burde skrive den mannens biografi!) Før Fallize startet sin geistlige løpebane, var han pressemann av et slikt kaliber at han i hjemlandet Luxembourg pådro seg en dom for majestetsfornærmelse. Så når han i en innledende kommentar sier noe om at polemikken ikke må utarte, vet han nok hva han snakker om.

Kjært barn har mange navn

Om kvaliteten har vært vekslende, er det likefullt imponerende at «St. Olav – Katolsk tidende» (etter rettskri-vingen av 1917: St. Olav) utkom ukentlig like frem til begynnelsen av 2. verdenskrig. Da gikk det over til hver fjortende dag. I 1982-83 ble det redusert til månedlige utgivelser, samtidig med at bladet endret utseende ganske radikalt. Det var det grafisk formgi- ver Herman Bongard som sto for; i anledning det hellige år 1983 ga han ett års gratis lay-out-arbeid til bladet. Det er han som har laget den karakte-ristiske St. Olav-headingen som også

skal pryde det nye St. Olav – katolsk kirkeblad.

Den siste tiden er St. Olav kommet ut 6 ganger årlig. Navnet har også gjen- nomgått forandringer. På 1920-tallet gikk man over til å kalle det «St. Olav. Tidsskrift til den religiøse opplysnings fremme,» og i 1955 fikk St. Olav det tilnavnet vi kjenner bedre, «St. Olav – katolsk tidsskrift for religion og kultur». Fra årsskiftet 2009/2010 lyder navnet «St. Olav – katolsk kirkeblad» med undertittel hentet fra Broen.

Jo, barnet har hatt mange (til)navn, og det er sant som biskop Bernt Eidsvig bemerket «i sin lange historie har St. Olav forandret og fornyet seg mange ganger».

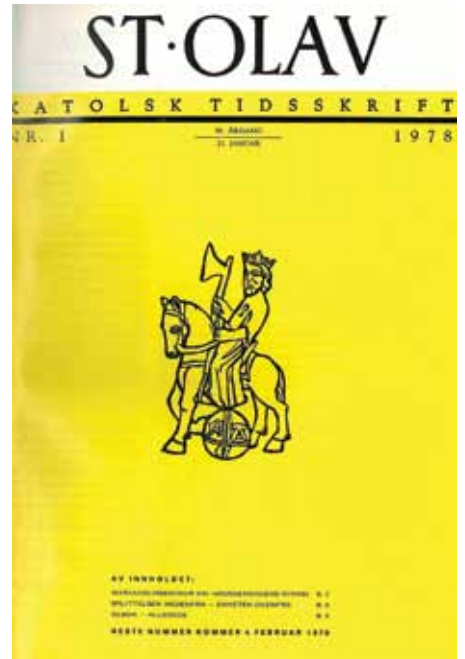
St. Olav og Broen

I anledning tidsskriftets 100-årsjubi- leum i 1989 leser vi i redaktør Unni Klepper Joynts oppsummering av bladets historie (5/89) at «tanken var at det felles menighetsblad Broen skulle komme oftere og ta seg av det mer lokale katolske stoff, men det er blitt med tanken.» Dette slik at St. Olav kunne utvikle tidsskriftspotensialet i større grad. Dette var i 1989 – siden den tid har Broen vokst i omfang om ikke i utgivelsesfrekvens, og St. Olav har vært gjennom enda en omlegging og et redaktørskifte.

Nå er vi altså ved et nytt veimerke både for tidsskriftet St. Olav og kirke- bladet Broen. Begge med kvaliteter verdt å ta vare på. Begge går nå inn i sin nåværende form, og «St. Olav – katolsk kirkeblad» oppstår. Et nytt produkt er under utvikling. Det er å håpe at endringene vil gi oss et forum for informasjon, fordyppning og debatt.

Forsiden av det aller første St. Olav

St. Olav i 1978. Helgenkongen til hest er designet av Herman Bongard, som senere laget St. Olavs nåværende heading.

(Et lite tips til slutt: Damene i St. Olav menighet i Oslo hadde, og har kanskje ennå, gamle årganger av St. Olav/St. Olav til salgs. Løp og kjøp!)

En festdag i Arendal

Jan-Erik Løken

Søndag 3. januar 2010 var det endelig tid for den høytidelige innvielsen av nybygget til St. Franciskus Xaverius kirke. Den opprinnelige kirken ble bygd i 1953-54 og ble høytidelig vigslet i 1954.

Tilbygget sett utenfra med ny handicapheis bak glassdøren, menighetskontorer i første etasje og kirkerom i annen.

KIRKEN SOM STOD FERDIG I 1954 hadde 110 sitteplasser, og med utvidelsen som var ferdig til 1. søndag i advent 2009 var kirkens kapasitet økt med 80 til 150 sitteplasser.

Plassene kommer godt med, for fra å være en menighet med relativt beskjedne vekst i mange år, har medlemsmassen økt fra rundt 300 i år 2000 til 1 180 medlemmer pr januar 2010. Medlemmene er som i alle norske katolske menigheter, fordelt på en rekke ulike nasjonaliteter. I Arendal er det i skrivende stund representanter fra hele 60 ulike land, dog med nordmenn, polakker og filippinere som de største gruppene.

Menighetens egen arkitekt

Det er et av menighetens egne medlemmer som har stått som arkitekt bak utvidelsen. Arkitekt Kjell Jensen ved Kjell Jensen Arkitekter AS har tegnet den nye kirken, og resultatet er blitt både vakkert og hensiktsmessig. Det har av flere blitt nevnt at utvidelsen er så vellykket at man knapt kan merke at kirken er utvidet, dvs. at den nye delen glir godt inn i den gamle og utvendig er også kirken «nesten» som før. Man har blant annet valgt å bruke de gamle vinduene fra kirkerommet også i den nye ytterveggen mot skolegården. Det gir et kjent og kjært preg på den nye kirken.

Men en del praktiske forandringer legger man likevel rakst merke til. I forbindelse med ombyggingen ble det blant annet fra myndighetenes side stilt krav om handicapheis. En ny heis i eget heishus er derfor blitt bygd. Hovedtrappen opp til kirken er revet, og den nye trappen er flyttet flere meter frem og er blitt bredere og rettere. På denne måten blir det blant annet lettere å få inn og ut bærer i forbindelse med begravelser. For å lette arbeidet med snømaking vinterstid er det samtidig montert inn varmekabler i trappetrinnene. På baksiden av kirken er det bygd en ny rømningsvei med dør ut fra kirkerommet. Menighetens damegruppe, St. Birgitta-gruppen, har i mange år samlet inn penger til nye benker. Disse er nå tegnet i Polen og vil forhåpentligvis komme på plass i løpet av kort tid. Den filippinske gruppen arbeider samtidig iherdig med å samle inn penger til et nytt alter. Kirken i Arendal har nemlig ved siden av høyalteret, bare et midlertidig trealter som det er ønskelig å erstatte med et nytt permanent.

Kirken manglet fundamentering

Kostnadene i forbindelse med utvidelsen av kirken ble først beregnet til rundt 3 millioner kroner. Daværende sogneprest, pater Sigurd Markussen satte som mål at menigheten selv måtte klare å samle inn halvparten

Biskop Bernt Eidsvig velsignet kirkebygget assistert av br. Hallvard Hole OFM.

av dette beløpet før det kunne bli aktuelt å låne det resterende. Det klarte menigheten å gjøre i løpet av to år, blant annet gjennom en storslagen kunstutstilling og med sjenerøse gaver fra menighetens medlemmer og venner utenfra.

Foto: A. Grzegorz Gryz OFM

Tilbygget i kirkerommet.

Etter at Sigurd Markussen ble overflyttet til St. Halvard menighet i Oslo, skulle det vise seg at utvidelsen av kirken skulle bli dyrere enn først antatt. Da kirken endelig var ferdig, var kostnadene steget til 5 millioner kroner. Deler av årsakene til dette skyldes at man oppdaget at den gamle kirken manglet skikkelig fundamentering i fjell. Siden 1954 har den gamle kirken bare stått på en sleppe (sprekk) i fjellet. Arkitekt Kjell Jensen betegner det som et under at kirken ikke har rast sammen i løpet av disse årene. Nå er kirken i hvertfall skikkelig fundamentert.

Storslått fest

I forbindelse med biskop Bernts høytidelige velsignelse av den nye delen av kirken var det mange representanter fra den katolske kirke og andre menigheter til stede. Fra Arendals nabomenighet i vest, St. Ansgar i Kristiansand kom sogneprest, p. Frode Eikenes. Tidligere sogneprest Sigurd Markussen var en selv sagt gjest og var også dagens predikant. P. Fredrik Hansen, som hadde ett års praksis i Arendal under sine studier, var også til stede, ved siden av menighetens egen sogneprest, p. Nikolas Goryczka OFM og kapellan Grzegorz Gryz OFM samt fransiskanernes prestestudent, broder Hallvard.

Etter at messen var over, velsignet biskopen også de nye menighetskontorene som er bygd i kjelleren til kirken. På denne måten frigis lokaler i den tidligere prestegården som nå fungerer som kloster og hovedsete for Fransiskanerne i Norge.

I menighetssalen, som holder til i lokalene til St. Franciskus barneskole, var det stor fest med et rikholdig utvalg av internasjonal mat. Menighetens medlemmer viser til stadighet at de har en rekke gode kokker blant seg. Den filippinske gruppen underholdt med karismatiske sanger, og sogneprest Åsta Leedal fra Trefoldighetskirken takket for det nære samarbeidet mellom den katolske kirken i Arendal og den norske kirke. Hun overrakte samtidig en pengegave fra menighetsrådet i Trefoldighetskirken som bidrag til å nedbale gjelden til St. Franciskus. Pastor Kjell Haltorp, som er leder for predikantringen i Arendal takket for det rike og nære samarbeidet mellom de ulike menighetene i Arendal, hvor også fransiskanerne deltar, og hvor også tidligere sogneprest Sigurd Markussen var svært aktiv. ■

Les lokalavisens reportasje

og se flere bilder på www.stfx.no

Fra biskop Berislav Grgic' kalender*

- 1-4/3 På Svalbard
- 16/3 Norsk katolsk bisperåd møtes i Oslo
- 19 - 27/3 Ad liminia og plenarmøte Den nordiske bispekonferanse i Roma
- 30/3 Oljevigselmesse i Tromsø
Møte i Konsultorkollegiet
Møte i Presterådet
- 1/4 Tromsø: Skjærtorsdag: aftenmesse til minne om Herrens nattverd
- 2/4 Tromsø: Langfredag: Feiringen av Herrens lidelsehistorie
- 3/4 Tromsø: Påskevigilien
- 4/4 Tromsø: Påskedag: Herrens oppstandelse
- 6/4 Tromsø: Møte i finansrådet

*Åjour per 25. 1

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

- 24/2 Møte i den nordiske bispekonferanses permanente råd, København
- 27/2 - 1/3 Visitas i Haugesund
- 4/3 Foredrag i St. Teresia menighet, Hønefoss
- 5/3 Innvielse av Caritas Norges nye lokaler, Oslo
- 6 - 7/3 Deltar på OKBs pastoralrådsmøte, Mariaholm
- 13/3 Foredrag om Sigrid Undset på Katolsk Akademi, Oslo
- 15/3 Deltar i Katolsk-Luthersk samtalegruppe
- 15/3 Pontifikalmesse i St. Olav domkirke i Oslo sammen med biskop Grgic
- 16/3 Norsk katolsk bisperåd møtes i Oslo
- 16/3 Pontifikalmesse i St. Olav domkirke i Oslo sammen med mgr. John Chaloner
- 18 - 27/3 Ad liminia i Roma
- 28 - 29/3 I Trondheim
- 28/3 Pontifikalmesse i St. Olav domkirke i Trondheim (Palmesøndag)
- 29/3 Oljevigselmesse i Trondheim
- 30/3 Oljevigselmesse i Oslo
- 1/4 Pontifikalmesse i St. Olav domkirke i Oslo (Skjærtorsdag)
- 3/4 Påskevigilie i St. Olav domkirke i Oslo
- 9 - 11/4 I Klosterneuburg
- 18/04 Ferming i Larvik

*Åjour per 25.1

Hjelpemidler til forvandling

sr. Anne Elizabeth Sweet OCSO

«Jeg vil . . . føre henne ut i ørkenen og tale til hennes hjerte.» (Hos 2,14)
Disse ord fra profeten Hosea er en god beskrivelse av fastetiden for oss både som enkeltpersoner og som kirke. Akkurat som Jesus etter dåpen ble ført av Ånden ut i ørkenen, blir vi ledet inn i denne liturgiske årstiden som ligner en ørkentid.

ØRKENEN er et sted for å møte Gud og oss selv. Vi lytter til hans ord. Vi ser på våre liv. Hvordan lever vi opp til det han sier og kaller oss til? Er det ting vi må endre? Kaller Gud oss til noe nytt?

Asken som vi blir merket med på askeonsdag, er et tradisjonelt tegn på anger i Bibelen (Dan 9,3; Jona 3,6). Den minner oss også om hva vi egentlig er. Ja, vi er støv og vi skal vende tilbake til støv. Men dette støv er også leire i hendene på Pottemakeren (Jes 64,7; Jer 18,6). Fastetiden kan hjelpe oss til å bli mer smidige, til å la oss bli formet av Skaperens hender til et verdig kar. For i disse kar holder vi en skatt – Herrens liv som vi får i dåpen.

Ja, fastetiden handler om omvendelse. Vi vender oss mot Herren så vi kan bli forandret og forvandlet. «Alle ser vi . . . Herrens herlighet . . . og blir forvandlet til det samme bilde . . . Dette skjer ved Herrens Ånd» (2 Kor 3,18).

I denne artikkelen vil vi fokusere på hvordan fastetidspraksis, messelesninger og liturgi er hjelpemidler til forvandling av våre liv.

Bønn, faste, og almisser

I sin regel for munkene, sier den hellige Benedikt at «munkens liv burde være som en vedvarende fastetid, men siden bare de færreste er gitt å ha krefter til slikt, råder vi hele fellesskapet til i alle fall å bevare sitt liv rent i fasten, og skylle bort tidligere tider

forsømmelser i løpet av disse hellige dagene» (49,1).¹ Det er visdom her for alle kristne. Den tradisjonelle praksis med bønn, faste og almisser er hjelpemidler som i Guds hender kan rense og omforme oss.

I **bønn** snur vi oss bevisst mot Gud. Vi fokuserer på Gud. Vi erkjenner vår avhengighet av Gud. Vi blir minnet om at Gud er opprinnelsen til og målet for vårt liv. Vi ser ofte at Jesus ber i evangeliene. Jesus lærte sine disipler å be (Luk 11,1-4) og den hellige Paulus oppfordrer de troende til stadig å be (1 Tess 5,17).

Å **faste** er et tegn på anger (Jona 3,1-10). Gjennom fasten styrkes vi til å si «nei» til oss selv, spesielt i forhold til valg som er syndige. Selvfornektelsen under fasten gir plass til Gud (Luk 5,33-35).

Gjennom **almisser** viser vi omsorg og omtanke for de fattige, slik Gud krever av sitt folk (Tob 4,7-11). Almisser er et offer til Gud. Siraks bok sier at almisser soner for synder (Sir 3,30; 29,9).

Merk at Jesus sier at disse ting skal gjøres i hemmelighet (Matt 6,1-18). Den hellige Benedikt oppmuntrer sine munkene – og alle kristne – til å be og faste ekstra i denne hellige tid. Dette er hjelpemidler som skal brukes med glede mens vi lengter etter påske og nytt liv.

Messelesningene

Messelesningene er viktige hjelpemidler til vår omvendelse og forvandling. Gjennom dem får vi høre Guds kall til omvendelse. Vi hører hva vi er kalt til å være og bli, og hvordan vi skal leve.

Første søndag hørte vi om Jesus i ørkenen. Merk hvordan Skriften hjalp ham å overvinne fristelser. Andre søndag så vi Jesus forklart på fjellet mens han ba. Disiplene så hans herlighet. Fastens tredje, fjerde, og femte søndag snakker om omvendelse. Gud ser etter gode frukter i våre liv (Luk 13,1-9). Vi må være både den yngste sønnen som omvender seg og den eldre sønnen som tilgir (Luk 15,11-32). Vi må både motta Jesu tilgivelse og la være å dømme andre (Joh 8,1-11).

Messelesningene for år A kan også brukes i år B og C på disse tre søndagene: den samaritanske

kvinnen (Joh 4,5-42), helbredelsen av den blindfødte (Joh 9,1-41), og oppvekelsen av Lasarus (Joh 11,1-45). Alle disse tre tar opp viktige dåpsteamer.

Første lesning på fastesøndagene forteller om viktige hendelser i Israels frelseshistorie. Gradualesalmene reflekterer temaer fra første lesning. Den andre lesningen er ofte forbundet med første lesning.

Palmesøndag, hører vi om Jesu inntog i Jerusalem (Luk 19,28-40) og hans lidelseshistorie etter Luk (22,14-23,56) Den første lesningen (Jes 50,4-7) fokuserer på Herrens tjener som lider på vegne av folket. Disse ordene er oppfylt i Jesus. Det er tre andre liknende tekster i Jesaja (42,1-7; 49,1-6; 52,13-53,12). Vi får høre dem i løpet av uken.

I hverdagene i fasten er de første lesningene fra Det gamle testamentet. Vi hører om Guds invitasjon til liv og om Israels avslag og synd. Vi hører kallet til omvendelse. Vi hører om lidelsen til Guds profeter og utvalgte folk. Vi får høre om Guds nåde og løfte om frelse.

De samme temaene gir gjenlyd i evangeliene sammen med den nye meningen Jesus gir dem. Evangeliet i de to siste ukene er fra Johannes og taler om Jesu enestående forbindelse med sin himmelske Far.

Å reflektere over disse messelesningene og å spørre seg selv hva de sier både om Gud og om oss selv, er god øvelse i fastetiden og et hjelpemiddel for vår forvandling.

Påskens hellige triduum

Disse tre helligste dagene i kirkeåret viser egentlig tre aspekter av ett og samme mysterium: Kristus ga sitt liv for oss og gikk gjennom den mørke døden inn i det evige livs strålende herlighet. Det er det samme mysterium som vi kalles til. Slik er det vi forvandles.

Skjærtorsdag

Det hellige triduum åpner med aftenmesse skjærtorsdag til minne om Herrens nattverd. Hendelsene i de siste dagene av Jesu liv skjedde samtidig med den jødiske påskehøytiden. Jesu død og oppstandelse ga ny mening til denne årlige feiringen av Guds befrielse fra slaveriet i Egypt. Første lesning forteller om denne hendelsen (2 Mos 12,1-14). Gradualesalme 116 er en takksigelsesbønn for Guds befrielse.

¹ St. Benedikt Regel – Vita, oversatt av Mette Nygård, Efrem Forlag, 2009

Se, vi går opp til Jerusalem.

Andre lesning (1 Kor 11,23-26) er den tidligste bibeltekst vi har som handler om nattverden. Evangeliet er Johannes' beretning om det siste måltidet. Johannes nevner ikke brød og vin, men fotvaskingen. Jesus befaler sine disipler å gjøre det samme.

Etter messen overføres det hellige sakrament til et repositorium. Vi tar oss tid til å våke og be med Jesus.

Langfredag

På langfredag samles vi igjen i den nå tomme kirken. Vi kan nesten føle fraværet av det hellige sakrament. Feiringen er ikke en messe, men en tredelt seremoni som består av lesninger, tilbedelsen av korset, og den hellige kommunion. Feiringen begynner og ender i stillhet. Den første lesningen (Jes 52,13-53,12) er om Herrens lidende tjener. Gradualesalme 31 er en til-litsbønn til Herren. I andre lesning fra Hebreerbrevet fremstilles Kristus ikke bare som en yppersteprest, men også som menneske, fristet på alle måter som vi er, og som i tillegg led smerte og angst. Evangeliet er fra Johannes. Jesus dør samtidig med at påskelammet blir ofret. Ved korset opphøyes Jesus til herlighet. Etter lesningene har vi forbønner for alle Guds folk.

Andre del av langfredagsfeiringen er tilbedelsen av korset. Vi ser på kor-

set som vår Frelser hang på, vi bøyer oss i ærbødighet og kysser det.

Tredje del av feiringen er den hellige kommunion. På den dagen da Jesus ga sitt liv, blir vi forenet med den oppstandne Kristus og med hverandre.

Påskeaften

På påskeaften samles vi igjen i den tomme kirken for å feire påskevigilien. Men nå er mørket og tomheten gjennomført av den nye påskeildens lys. Påskelyset tennes, et symbol på den oppstandne. Alle holder et lys, tent fra påskelyset. Exsultet, den store påskelovsungen, blir sunget.

Andre del av påskevigilien er Ordets liturgi. Sju lesninger fra Det gamle testamente forteller om frelseshistorien som begynner med skapelsen (1 Mos 1,1-2,2). Vi hører om Abraham og Isak (1 Mos 22,1-18) og befrielsen fra Egypt (2 Mos 14,15-15,1). Etter det babylonske fangenskap fornyet Gud sin pakt, og sammenliknet den med et ekteskap (Jes 54,5-14). Guds bud er en kilde til visdom, sier profeten Baruk (3,9-15.30-4,4). Israel er Guds folk, sier Esekiel; Gud skal rense dem for deres synder og gi dem et nytt hjerte og en ny ånd (Esek 36,16-17a,18-28). Hver av lesningene har sin egen gradualesalme. Etter den syvende synger vi

Gloria i gledesfylt lovprisning for alt Gud har gjort for sitt folk, og vi selv blant dem. Vår deltagelse i Kristi død og oppstandelse gjennom dåpen, som vi hører om i Paulus' brev til romerne (6,3-11), er kjernen i vår påskefeiring. «Stenen bygningsmennene vraket er blitt til hovedhjørnesten», proklamerer gradualesalme 118. Til slutt, har vi evangeliets forkynnelse: Jesus er oppstanden! (Luk 24,1-12).

Tredje del av påskevigilien er dåpsliturgien. I allehelgenslitaniyet ber vi for dem som skal døpes. Vannet er velsignet. Påskelyset dypes i vannet, et tegn på vår neddykking og deltagelse i Kristi død og at vi blir tatt opp med ham til nytt liv. Katekumener blir døpt og dåpspakten fornyes for alle andre. «Ny» i «fornye» er viktig. Vårt liv i Kristus er et nytt liv, det evige liv.

Etter dåpsliturgien feirer vi eukaris-tien. Vi samles rundt Herrens bord, en familie med nye medlemmer, og deler brødet og begeret han har gitt oss. Vi har blitt et hallelujafolk!

Men i dag er vi ennå i fastetidens ørken. Mens vi lytter til Guds ord og lar oss forme på nytt, ber vi at vi i denne påsken mer og mer vil bli forvandlet i hans bilde til sanne bærere av hans oppstandelses strålende lys. ■

Unitatis redintegratio – Vatikan II om økumenikken

p. Fredrik Hansen

I 1928, i lys av den voksende økumeniske bevegelse blant protestantiske kirkesamfunn, skrev pave Pius XI et brev til Kirkens biskoper om hva økumenikk innebar for katolikker. Han understreket at Kirken ønsket de kristnes enhet, at økumenikk først og fremst handlet om at ikke-katolikker skulle vende tilbake, og at Kirken ikke ønsket annet enn å «kalle sine frafalne sønner tilbake til sin favn». Vatikan II kom til å se andre kristne i et langt mer positivt lys i erklæringen *Om den katolske kirke og de kristnes enhet, Unitatis redintegratio* offentliggjort 21. november 1964.

HER FOKUSERES DET PÅ hva andre kristne har heller enn ensidig på hva de mangler. Dokumentet bygget videre på ekklesiologien i *Lumen gentium* (se Broen nummer 3-2009), spesielt tanken om den enhet som alle døpte har i kraft av dette sakramentet, og de frelsesbringende elementer som finnes også utenfor Den katolske kirke.

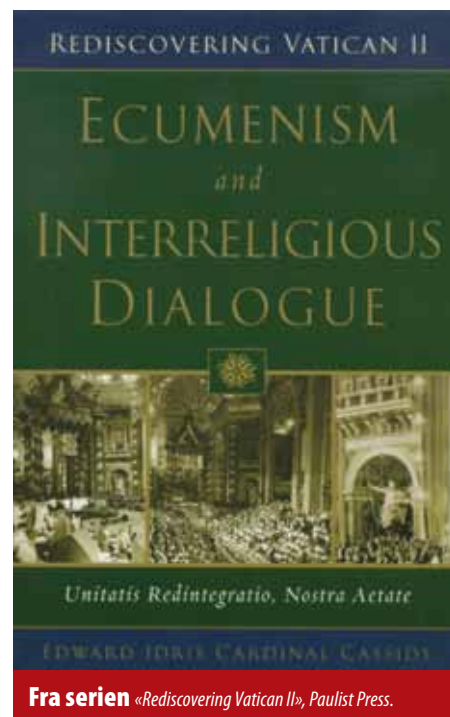
Arbeidet med dokumentet pågikk over 2. og 3. sesjon, drevet frem av den tyske jesuitt og kuriekardinal Augustin Bea, «den katolske økumenikkens far». Spesielt biskopene fra land med store ikke-katolske kirker engasjerte seg i arbeidet, heriblant de skandinaviske, og biskop Gran var med i kommisjonen som arbeidet med dokumentet i løpet av konsilet. Dokumentet består av tre kapitler: ett om katolske prinsipper for det økumeniske arbeid, ett om økumenikk i praksis og ett om de ulike kristne

kirker og kirkelige fellesskap som er adskilt fra Roma.

Dokumentets innhold

I innledningen fremsetter konsilet økumenikkens virkelige drivkraft: «Det er ikke tvil om at denne splittelse er i åpenbar strid med Kristi vilje, at den er verden til forargelse og at den skader en så hellig sak som Evangeliets forkynnelse for all skapningen» (UR 1). Da Kristus i den yppersteprestelige bønn i Johannesevangeliet ber «Må de alle være ett, slik du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg» (Joh 17, 21), og de kristne ikke er ett, innebærer det både at Kirken mangler noe av den helhet som Kristus ønsket at den skulle ha, og, ikke minst, at det ene kraftfulle vitnesbyrd om troen på Kristus som kristne skal gi i verden, står svekket. Derfor kan ikke lenger økumenikk være noe som bare opptar ikke-katolikker – det måtte også være Kirkens sak: «Omsorgen for enhetens gjenopprettelse deles av hele Kirken, både legfolk og hyrder» (UR 5). Konsilfedrene understreket at økumenikken må begynne i omvendelse og bønn – vi må påta oss vårt eget ansvar for splittelsene før vi kan gå andre i møte. Konsilet påpekte også at ikke-katolikker født utenfor Kirken ikke kan holdes ansvarlig for splittelsene som skjedde for flere hundre år siden.

«Vi skal heller ikke se bort fra at alt det som Den Hellige Ånds nåde virker i våre adskilte brøders hjerte, også kan bidra til vår oppbyggelse. Alt det som virkelig er kristent, strider jo aldri mot troens ekthet, men kan tvert om alltid føre til en mer fullkommen tilegnelse av Kristi og Kirkens

mysterium» (UR 4). Med andre ord: det finnes i de ikke-katolske kirker og kirkesamfunn elementer som kjenner tegner den kirke Kristus selv grunnla: Den hellige skrift, dåpen, bønnelivet, søndagsgudstjenesten osv. Enhet handler ikke om å gjøre alle like, men om at det som i utgangspunktet var ment å stå sammen, og det som kun i sin fulle enhet kan vitne om helheten av det frelsesverk Jesus Kristus gjorde tilgjengelig, igjen må forenes – for verdens frelse.

Her kommer også noe av det som etter konsilet har vært mest problematisk for ikke-katolikker frem. Enhet, det økumeniske arbeid, handler om noe langt mer grunnleggende enn det rent ytre. Det er umulig for Kirken å se for seg en enhet som ikke virkelig strever etter en enhet i troen og som basert på en felles tro kan uttrykke seg i det kristne liv. Derfor understreker dokumentet at *communicatio in sacris* (fellesskap i de hellige ting – sakramentene osv.) ikke kan være et middel, det er målet for økumenikkens arbeid. Å forsøke å gå realitetene i forkjøpet, og etablere en form for skinn-enhet vil bare skade. Litt enkelt: «ærlighet varer lengst»: Dersom de kristne ikke kan være ærlige, og virkelig legge frem sin egen forståelse og trosarv, og møtes i realitetene, men fremsetter et utvannet minste felles multiplum, er vi ikke like langt, men lenger unna noen sann enhet.

I det tredje kapittel begynner konsilet med en utvetydig anerkjennelse av de ortodokse kirker: «Det skal heller ikke glemmes at Østens kirker fra begynnelsen av har eiet en skatt som Vestens kirke i stor utstrekning har øst av på det liturgiske, det åndelige og det juridiske område. Og det er ikke av ringe betydning at den kristne tros grunnleggende dogmer om Treenigheten og Guds Ord blitt kjødt av jomfru Maria, er blitt slått fast på økumeniske kirkemøter som fant sted i Orienten. For å bevare denne tro har disse kirker gjennomgått mange prøvelser, og de gjør det fremdeles.» (UR 14). Og etter å ha sett nærmere på de ærverdige uttrykk for de østlige kirkers arv og apostoliske tro, konkluderer konsilfedrene: «Dette kirkemøte erklærer at hele denne åndelige og liturgiske, kanoniske og teologiske arv i sine forskjellige overleverte former tilhører Kirkens fulle katolisitet og apostolisitet.» (UR 17).

Så vender konsilet seg til de vestlige kristne, adskilt fra Roma ved refor-

bevisning om at arbeidet for å forsone alle kristne i den ene og udelte Kristi Kirkes enhet overgår menneskets krefter og evner. Derfor setter det helt og fullt sitt håp til Kristi bønn for Kirken, til Faderens kjærlighet til oss og Den Hellige Ånds kraft.» (UR 24).

Veien videre

Økumenikken har utviklet seg langt i løpet av de siste 60 år, og Den katolske kirke er nå engasjert i økumenisk arbeid på alle plan, fra *Det pavelige råd for kristen enhet* til praktisk samarbeid på menighetsplan. Imidlertid er det ikke tvil om at økumenikken i dag har flere svakheter og problemer. For mens de økumeniske samtaler med de ortodokse går sakte men sikkert videre, er det økumeniske arbeid med de fleste protestantiske kirkesamfunn blitt begrenset til rent praktiske områder, siden den betydelige utviklingen i en retning annen enn nærmere Den katolske kirke hos mange av dem gjør noe reelle dogmatiske samtaler vanskelig. Det er også slik at det protestantiske ønske om felles nattverd i

Enhet handler ikke om å gjøre alle like, men om at det som i utgangspunktet var ment å stå sammen, igjen må forenes – for verdens frelse.

masjonen. På tross av lengre enhet med Roma, har konsilet vanskelig for å betrakte alle protestantene samlet: «Disse kirkesamfunn avviker imidlertid betraktelig ikke bare fra oss men også seg imellom på grunn av ulikheten i opprinnelse, lære og fromhetsliv, og derfor er en rettfærdig omtale av dem meget vanskelig.» (UR 19). Men dette utelukker ikke den anerkjennelse konsilet viser protestantene, og de betydelige elementer som der finnes av den samme apostoliske kristendom Kirken selv lever av. «Til tross for de mangler vi tror de lider av, savner de adskilte kirker eller kirkesamfunn på ingen måte vekt eller betydning i frelsens mysterium. Kristi Ånd har nemlig ikke vegret seg for å bruke dem som midler til frelse, midler som henter sin kraft fra den nådens og sannhetens fylde som er blitt betrodd den katolske Kirke» (UR 3).

Konsilet avslutter dokumentet med: «Kirkemøtet uttrykker dertil sin over-

bunn og grunn strider med konsilets grunntanke om hvordan arbeidet med kristen enhet skal gripes an. Trøsten ligger i det konsilet avsluttet dokumentet med: Kristen enhet er mer enn hva mennesker kan oppnå: «Derfor setter det helt og fullt sitt håp til Kristi bønn for Kirken, til Faderens kjærlighet til oss og Den Hellige Ånds kraft.» (UR 24) ■

Unitatis redintegratio i norsk oversettelse: <http://www.katolsk.no/info/paul6/ur/>

St. Olav i lydformat

I SAMARBEID MED KABB, *Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte*, har Broen siden 2005 tilbudt bladet i lydformat. Denne ordningen videreføres etter sammenslåingen. I begynnelsen gjaldt tilbudet et såkalt DAISY-format, som krevde spesielle spillere, men nå er det også mulig å få bladet i et format som kan leses av vanlige CD-spillere. NB! Man trenger ikke å være synshemmet for å få LydOlav; dette er et tilbud også for dem som har vanskelig for å lese bladet av andre grunner, for eksempel eldre eller syke som synes det blir for slitsomt å lese eller holde bladet.

Kjenner du noen som kunne være interessert i å få St. Olav i lydformat, informer dem om tilbudet. Som papirutgaven er gratis for alle katolikker i Norge, så er også versjonen i lydformat gratis. Lydprosjektet medfører imidlertid ekstra utgifter for bladet, så vi er glade for alle gode gaver.

Er du interessert, kontakt **KABB – Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte**
e-post: kabb@kabb.no
www.kabb.no
Telefon: 69 81 69 81
Adresse: Postboks 333,
1802 ASKIM

Tautra Mariakloster inviterer til **Retretter for unge voksne** (20-35 år)

Be som Jesus ba
9.-11. april
29.-31. oktober

Temaer fra Lukasevangeliet
7.-13. august

For mer informasjon omdisse og andre bibelbaserte retretter for enkeltpersoner og grupper kontakt tautra@tautra.no. Se også nettsidene www.tautra.no.

Unik historie i bokform

Kristina Solum

St. Josephsøstrene i Norge har nylig utgitt sin mangfoldige og spennende historie i bokform. De seks bøkene, presentert i en bokkassett, er til glede og inspirasjon ikke bare for søstrene selv, men for hele Kirken i Norge – som har svært mye å takke dem for. *St. Olav – katolsk kirkeblad* har tatt en prat med et knippe av søstrene.

Fra venstre: sr. Marie-Kristin Riosianu, sr. Marit Brinkmann, sr. Andrea Kampshoff, sr. Valborg Osterhus (med bokboks) og sr. Gunhild Abeln.

Hva er bakgrunnen for utgivelsen?

Sr. Valborg: Sr. Marit tok initiativ til å starte med dette for vel et år siden, i 2008, da hun var provinsial. Sr. Andrea, sr. Marie Kristin og jeg fikk oppdraget med å ta fatt på denne omfattende oppgaven, og sr. Gunhild har nedlagt et viktig arbeid som korrekturleser.

– Vi hadde allerede skrevet vår historie fra begynnelsen til 1940, men den var stensilert opp og holdt på å smuldre bort. Noe av historien etter 1940 var nedfelt av to søstre, i kladdform. Men de var ikke trykket. Så hadde vi en internasjonal utgave, siden kongregasjonen også er internasjonal. Vi tenkte: Hvis vi noensinne skal få samlet vår historie og utgi den, må det skje nå – for vi som sitter her, har vært med å lage historie i 50 år, og dette må vi bevare. Opprinnelig var tanken å ta tiden fra 1940 til i dag, i én bok. Men resultatet ble at vi lagde seks bøker! Prosjektet vokste, men sluttresultatet er vi meget glad for.

Hvilke eksterne medarbeidere har dere hatt?

Sr. Valborg: – Vi har hatt en god veileder og fagperson i Gisle Hollekim, fra forlaget Snorre. Han har en solid bakgrunn innen teologi og journalistikk, og har vært med på møtene. Eivin Scheie var stedfortreder for ham i en periode.

Sr. Marie-Kristin: – Klaus Krogh, fra Danmark har stått for design og trykk. Vi har også arbeidet med en fotograf, Martha Velazquez. Hun var her en hel uke og levde med søstrene på Grefsen. Derfor er heftet med bilder så unikt, fordi det er virkelig fra livet. Det er bilder av søstrene i alle situasjoner, for eksempel når de trimmer. Ungdommene synes det er så fascinerende å se søstrene i trimdrakt.

og oppfordringen om å gå tilbake til grunnleggerens tid og undersøke hans intensjoner. Det arbeidet vi med, både internasjonalt og i provinsene, så vi var med på å utforme den ordensregelen vi har i dag. Samtidig var det andre former for bønn og retretter og nye strukturer for kommunitetene, som ble mindre. Det siste hadde også sammenheng med at vi etter hvert solgte sykehusene og fant nye former

Dette verket er ikke bare St. Josephsøstrenes historie, men Oslo katolske bispedømmes historie. For vi har vært med på å opprette hospitaler, vi har vært med på å støtte menigheter.

Sr. Andrea: – Den første boken de fleste griper til er bildene, det så vi da vi presenterte boken for våre medsøstre i Roma også.

Sr. Marit: – Det er mange fine bilder, også av søstre fra den første tiden.

Hvordan har dere arbeidet?

Sr. Andrea: – Vi har fordelt oppgavene oss imellom. Jeg har skrevet mest om den åndelige fornyelsen i provinsen. Den begynte allerede litt før Det annet Vatikankonsil, da vi fikk en annen form for bønn og fikk oversatt tidebønnene fra tysk til norsk. Og deretter kom Det annet Vatikankonsil

for apostolat, blant annet med direkte arbeid i menighetene. En del søstre fikk utdanning som menighetsassistenter, og senere også som åndelige veiledere. Mange søstre fikk en god åndelig fornyelse, enten i Roma, Tyskland eller USA. Fordi det nå ikke mer var sykehus som skulle drives, hadde de også mye mer tid til det.

– Når det gjelder retrettsenteret, var det allerede blitt skrevet en del om dette av sr. Beate Grevenkamp før hun døde for et par år siden. Vi kunne brukes hennes notater til å utforme det som står om retrettsenteret.

Sr. Marie-Kristin: – Jeg har gjennomgått det som hadde med St. Sunniva

skole å gjøre. Det var ganske mye materiale, så der måtte man luke bort en del ting for å få frem det vesentlige: den historiske utviklingen i skolen. Vi har alle vært med på jevnlige møter. Jeg synes de var veldig utviklende, for vi måtte gjennom forskjellige prosesser for å bli enige om hvordan vi ville ha den.

Er det noe fra historien som har gjort spesielt inntrykk?

Sr. Marie-Kristin: – Det jeg tenker, og det tror jeg vi alle gjør, er at dette verket ikke bare er St. Josephsøstrenes historie, men Oslo katolske bispedømmes historie. For vi har vært med på å opprette hospitaler, vi har vært med på å støtte menigheter, og mange konvertitter tror jeg er et resultat av det arbeidet søstrene har gjort – det er i hvert fall blitt sagt oppgjennom årene. Og det har nok også hatt mye å si for prestene, som har hatt ansvaret for menighetene alene.

– Vår historie er også en vesentlig del av historien i Norge, for eksempel når det gjelder sykepleie. For den gangen søstrene kom til Norge, lå jo sykepleien veldig brakk – og sammen med skolen var dette noe av det første vi begynte med.

Sr. Valborg: – Det er jo også den ytre historien som har bestemt hvordan utviklingen gikk. De første søstrene var franske, det skjedde samtidig med at Norge fikk diplomatiske forbindelser med Frankrike. De første franskmennene ville ikke komme hit hvis det ikke fantes en katolsk kirke. Og de skulle ha et menighetsliv, gudstjeneste, og deres barn skulle ha fransk religionsundervisning. Dermed kom de første fire franske St. Josephsøstrene. Vi har nesten alltid knyttet til fremmedarbeidede, ta f. eks. Porsgrunn. Dit kom det fagarbeidere fra Østerrike og Tyskland, de skulle være med på å bygge opp porselensfabrikken. Og de sa det samme: Vi må ha menighet, og vi må ha undervisning – på tysk. Det var på slutten av 1800-tallet. Så utviklet det seg videre, med menighetspleie. Helsevesenet var jo ikke utviklet på den tiden, verken i Oslo eller noe sted. Det var noe av det første vi drev med, foruten undervisning av barn av fremmedspråklige.

Sr. Marit: – Med retrettsenter og veiledning er også det økumeniske kommet inn på en veldig sterk måte – for når man veileder mennesker, spiller det ingen rolle hvilket kirkesamfunn man tilhører. Gud virker unikt i alle.

Sr. Valborg: – Et stort område i den nye historien er sykehussalg og alt som fulgte med det. I 1970 kom det en ny sykehuslov, og det bidro til store forandringer. Loven gikk ut på at alle privatsykehus skulle integreres i offentlige helseinstitusjoner. Vi hadde seks sykehus, og de ble alle solgt og integrert ettersom det offentlige trengte det eller var rede til å gjennomføre forandringene. Så sykehus ble solgt, og det ble kjøpt nye boliger til søstrene. Det ble altså mye kjøp og salg, fra 1970 og i nesten 20 år. Men antall søstre ble også mindre, så dette gikk i takt.

Sr. Valborg: – I og med at vi tilhører en internasjonal kongregasjon, er det forskjellige søstre fra forskjellige kulturer som har vært aktive her i Norge. I forbindelse med presentasjonen av boken i St. Olav menighet, har jeg gått i arkivet og funnet ut at det er ti forskjellige nasjonaliteter som har vært aktive i Norge, og til sammen har det vært 524 søstre. Dette er viktig for den store sammenhengen: Gjennom 145 år har det jobbet over 500 kvinner fra ulike nasjonaliteter her. Det synes jeg er representativt for hele kongregasjonen.

– I 1894 inntrådte det et søskenpar fra Kvitseid i Telemark, og jeg er så imponert over de to, for jeg tenker i dybeste Telemark, hvor det på den tid ikke var noe katolsk! Hvordan har de kommet til katolisismen og til å bli nonner? Den ene av disse var sykepleier i Kristiansand, den andre var lærerinne og novisiatsleder og utdannet i flere år noviser og nyankomne søstre fra andre land.

Sr. Marie-Kristin: – Den russiske historien har berørt mange. Dette er et tillegg i den internasjonale delen, personlige brev som søstrene har skrevet under revolusjonen. Et par av dem satt i fengsel. Inntil 1917 hadde det totalt vært 97 søstre i Russland. Men i 1917 måtte de ut, og de ble fordelt på forskjellige provinser. Fra Russland

kom to søstre som levde resten av sitt liv i Norge.

Om dette gjør inntrykk på vårt søsterpanel, gjør lesning av bøkene inntrykk på utenforstående. Her kommer man til tider tett på søstrenes og menighetenes liv, med sitater fra kronikker og brev, humoristiske anekdoter og fortellinger til ettertanke. St. Josephsøstrene har fått bruk for allsidige evner gjennom historien, denne utgivelsen viser at mange av dem også har hatt forfattertalent. Et viktig og velskrevet dokumentasjonsarbeid. ■

Bokboksen

Verket består av seks bind med ulik profil.

• *Den internasjonale historie 1650-2009*, som setter Den norske ordensprovins inn i sin internasjonale sammenheng.

• *Den norske historie 1865-1915*
• *Den norske historie 1915-1940*
De to første norske bindene er levende ført i pennen av norske sr. Therese Knudsen (1903-1959). Opprinnelig stil og ortografi er beholdt og gir ekstra tidskoloritt.

• *Den norske historie 1940-2009*, som fører historien frem til i dag.

• *Hverdagsbilder*, som viser livet i Den norske ordensprovins en tilfeldig valgt uke i november 2008 sett gjennom linsen til en profesjonell fotograf uten tekstkommentarer.

• *Konstitusjoner*, som gir innblikk i søstrenes åndelige identitet

Bokboksen er ikke i vanlig salg, men søstrenes venner og andre spesielt interesserte kan henvende seg til Den Norske Provinsen vedrørende bøkene, Brannvaktveien 5, 0489 Oslo. Boksen er også tilgjengelig for gjennomsyn i St. Olav bokhandel.

LEVenklere – et initiativ for en solidarisk livsstil

Petter Bruce

I anledning fastetiden lanserer Caritas Norge et initiativ for redusert forbruk – LEVenklere. LEVenklere-initiativets budskap er at Gud kaller oss til å vurdere vår livsstil grundig, og til å velge å leve enklere, mer bærekraftig og i solidaritet med økonomisk fattige mennesker.

PÅ DENNE MÅTEN KAN VI BIDRA til å skape en verden der menneskets ukrenkelige verdighet respekteres og der alle mennesker kan realisere sitt fulle potensial. Dette ville være ekte utvikling, langt mer verdt enn økonomisk vekst alene.

Pave Paul VI påpekte i sin sosialencyklika *Populorum Progressio* (Om folkenes utvikling) allerede i 1967 at «hvert menneske må granske sin samvittighet, som i vår tid har et nytt budskap: Er du villig til med egne midler å støtte prosjekter og tiltak til beste for de som lider nød? Er du villig til å betale høyere skatt slik at offentlige myndigheter kan forsterke sin innsats for å skape utvikling? Er du villig til å betale mer for importerte varer, så produsenter i andre land kan få en rettferdig fortjeneste?»

Når «godt nok» ikke er godt nok

Mer enn førti år er gått siden *Populorum Progressio*, men lite tyder på at pavens utfordring har hatt stort gjennomslag. For de aller fleste av oss i Norge og vesten for øvrig er livet preget av et tøylesløst forbruk og en nærmest fundamentalistisk materialisme. Det å eie er målestokken for å være noe, og det å forbruke er målestokken for et godt liv. «Godt nok» betyr egent-

HUSK FASTEAKSJONEN!

Ingen fred uten utvikling

caritas

Bankkonto 8200.01.93433

Merk innbetalingen "Fasteaksjonen"

Se www.caritas.no for mer informasjon

lig «ikke så godt som jeg ønsker meg», «tilstrekkelig» betyr egentlig at man bare så vidt synes man klarer seg.

Samtidig vet vi at skaperverkets goder er dypt urettferdig fordelt. Hvis alle skulle levd som oss her i Norge, hadde vi trengt tre og en halv jordkloder for å kunne produsere nok for alle. Det er derfor nødvendig med en reduksjon av forbruket i de rike landene hvis det skal være mulig for de økonomisk fattige å forbedre sin livssituasjon. Tiden er inne for å granske sin samvittighet: Kan og bør jeg leve et enklere liv?

Hensynet til den fattige majoritet av verdens befolkning er bare én av mange grunner for at en endring i livsstil kan være et godt valg. Også av hensyn til miljøet vil det være av det gode om vi ble mer opptatt av å bevare enn av å forbruke. Dessuten kan en endring i livsstil og forbruk for mange av oss være et klokt valg av hensyn til vår egen helse.

Et åndelig perspektiv

Like viktig er det at vestens materialisme og uhemmede forbruk står i motsetning til et åndelig liv. Evangelienes Jesus advarer oss gang på gang: «Dere kan ikke tjene både Gud og mammon.» «Det er lettere for en kamel å komme gjennom et nåløye enn for en rik å komme inn i himmelen.» «Dere skal ikke samle skatter på jorden, hvor møll og mark ødelegger og hvor tyver bryter inn og stjeler.» Jesu utfordring til den rike unge mannen er klar: «Selg alt du eier og gi det til de fattige – kom så og følg meg.» De færreste av oss er kanskje kalt til en så radikal endring, men vi vet innerst inne at det som virkelig er viktig i livet, ikke kan kjøpes for penger, ikke kan settes i banken eller sikres med låser og alarmer. Derfor er en endring i livsstil i retning av redusert avhengighet av materielle ting også et skritt i retning av et rikere åndelig liv – nærmere både Gud og medmennesker.

LEVenklere – men hvordan?

LEVenklere handler ikke bare om holdninger, men også om handlinger. Skal vi virkelig forandre livsstil, må vi våge å svare ærlig på spørsmål om hva vi virkelig trenger å eie og hva vi virkelig trenger å forbruke – og å ta konsekvensene av svarene. Det er hver enkelt av oss som må granske sin samvittighet; svarene er individuelle, avhengig av mange ulike faktorer. Det viktige er å være konkret, i både større og mindre problemstillinger: Trenger vi virkelig en bil til, eller kan vi utnytte kollektivtrafikken bedre? Er det helt nødvendig å kjøpe flatskjermtv, eller kan den store, gamle boksen gjøre god nok nytte noen år til? Må vi virkelig å kjøpe nye klær til den 50-årsfesten, eller kan vi fikse litt på noe vi har i skapet? Er vi nødt til å tørke klærne i tørketrommel, eller kan vi redusere energiforbruket ved å henge dem til tørk?

Hverdagen er full av slike små og store spørsmål, og de aller fleste av oss kan finne områder der vi kan redusere forbruket. I mange tilfeller er det ikke engang sikkert at vi vil merke forskjellen – og i noen tilfeller vil vi ganske sikkert oppleve forskjellen som positiv. På Internett finnes det flere steder som kan hjelpe deg med et mer bærekraftig, miljøvennlig og solidarisk forbruk. Vi anbefaler Grønn Hverdag, www.grønnhverdag.no, som bugner over av tips, ideer og nyttig informasjon.

LEVenklere – fra fastetiden 2010

Siden vi nå går inn i fastetiden, da Kirkens tradisjon tilsier at vi forbereder oss på påskefeiringen med bønn, faste og gode gjerninger, er dette det rette tidspunktet for å granske sin samvittighet med tanke på å bli med på Caritas' LEVenklere-initiativ. Vi forventer ikke at du gir Caritas eller

noen annen beskjed om at du blir med, og ingen kommer til å kontakte deg om et halvt år for å høre hvordan det går. Det ligger helt og holdent i dine egne hender. Men om du ønsker, kan du sende noen ord til LEVenklere@caritas.no og fortelle hva du synes om initiativet, hvordan du tenker at du kan leve enklere, og hva slags erfaringer du eventuelt har gjort. Om du ønsker, kan du også knytte din oppslutning om LEVenklere-initiativet til Caritas' 99-prosentutfordring – se tekstboks.

LEV enklere, mer bærekraftig og solidarisk. Lykke til! ■

99%

Caritas' 99-prosentutfordring

STILL DEG SELV ET ENKELT SPØRSMÅL:

Kan jeg klare meg på 99 % av det jeg tjener?

HVIS SVARET ER JA, utfordrer Caritas deg til å tenke gjennom hva den gjenværende prosenten kan bety for mennesker som lever i ekstrem fattigdom.

SOM FAST BIDRAG TIL CARITAS, kan én prosent av din inntekt – eller det du mener du har råd til å avse – innebære muligheter for et varig forandret liv for de som nyter godt av Caritas' langsiktige utviklingsarbeid i Uganda, Zambia eller Honduras.

BESTILL SKJEMA for faste bidrag fra giverservice@caritas.no eller telefon 23 33 43 69, eller last ned skjemaet på www.caritas.no.

Caritas har samlet inn 650.000 kroner til Haiti

I SIN INNSAMLINGSAKSJON til inntekt for jordskjelvofrene har Caritas Norge så langt samlet inn ca 650.000 kroner. Det er svært gledelig at katolikkene i Norge har engasjert seg i så stor grad for befolkningen på Haiti og Caritas' arbeid i landet. Det er ikke bare givergleden som rører Caritas, men også engasjementet i menighetene og initiativet til rekviemmessen i St. Olav domkirke i Oslo.

Caritas Haiti er i kontakt med alle menighetene i de rammede områdene, og har mobilisert mange frivillige i tillegg til ansatte som er i gang med å hjelpe de som trenger det. Caritas Haiti koordinerer 9 regionale kontorer og 400 lokale kontorer på Haiti. Som en av de få stabile strukturene på Haiti, er Den katolske kirken med sin sosiale arm, Caritas, allerede i gang med å avhjelpe den verste nøden.

Blant annet har 10.000 mennesker i Léogâne 30 km utenfor Port-au-

Prince mottatt nødhjelp fra Caritas i samarbeid med fredsstyrker fra FN. De mottok mat og vannrensnings-tabletter, telt og tepper, og andre nødvendige nødhjelpsartikler som vannkanner. Caritas satte også opp et telt for medisinsk bruk der de som er i akutt behov for medisinsk hjelp, skal få behandling.

Caritas Haiti har også blitt bedt av FN om å ta ansvaret for nødhjelp og assistanse til 50.000 mennesker i Pétienville, en av de største leirene i Port-au-Prince. Pengene som er samlet inn, vil derfor gå til utdeling av mat, vann, medisiner og andre nødhjelpsartikler til disse.

Midler som kommer inn, vil gå til det videre arbeidet, Caritas Haiti har en enorm oppgave foran seg. Caritas koordinerer sitt nødhjelpsarbeid med myndigheter og FN, og bidrar med informasjon og praktisk hjelp.

Caritas-nettverket har sendt ut en appell på 171 millioner norske kroner for å hjelpe 200.000 mennesker på Haiti med øyeblikkelig hjelp. Caritas Norge har søkt det norske utenriksdepartementet om støtte til dette arbeidet. Søknaden er avslått.

Leirsommeren 2010

I sommer arrangerer Norges Unge Katolikker i alt åtte leirer – 5 barneleirer, en familieleir, en juni-leir og en ungdomsleir. Pris for leirene (bortsett fra familieleir) er kr 1900,- for NUK-medlemmer og 2300 for ikke-medlemmer. NUK-medlemskap koster 100 kr. Innmelding i NUK og påmelding til leir skjer på www.nuk.no! Meld deg på da vel!

Foto: P. Andreas Rapprecht SM

Lek hører med – her fra en av fjorårets barneleirer.

Barneleir ØST

For barn fra Østlandet
Tid: 19. til 26. juni
Sted: Mariaholm

Barneleir SØR

For barn fra Sørlandet
Tid: 3. til 10. juli
Sted: Vegårtun

Barneleir MIDT

For barn fra Midt-Norge
Tid: 24. juni til 1. juli
Sted: for tiden ikke klart

Barneleir NORD

For barn fra Nord-Norge
Tid: 31. juli til 7. august
Sted: for tiden ikke klart

Vestlandsleir

For barn og juniorer fra Vestlandet, 8–14 år
Tid: 24. juni til 1. juli
Sted: Fredtun

Juniorleir

For Juniorer 12–14 år fra hele landet
26. juni til 3. juli
Sted: Mariaholm

Ungdomsleir

For ungdommer 15–18 år fra hele landet
tid: 3. til 10. juli
Sted: Mariaholm

Familieleir

For småbarnsfamilier fra hele landet
Tid: 20. til 24. juli
Sted: Hove leirsenter med liturgi i Tromøy Kirke
Pris: Ikke avklart, informasjon kommer på www.nuk.no

Ønsker du å dra på leir helt gratis i 2010?

Vi søker nå etter ledere til våre sommerleirer.

Ved at du søker om å få være leder på leir og blir valgt vil du, i mot at du gir en uke av din tid, få:

- En uke gratis kost og losji
- Refundert reisebeløpet fra ditt hjemsted til der leiren er, mot at du reiser på billigst mulig måte
- En fantastisk uke der du er noens sommerhelt
- Tilbud om å delta på en helg med biskop Bernt Eidsvig på Mariaholm i august 2010.

Hvem ser vi etter?

- Du liker å være sammen med barn eller ungdom
- Du har en bevisst katolsk tro
- Du vil bruke en uke av ferien din til å gjøre noe for noen andre

NUK er avhengig av sterke ledere på alle sine leire. Sommeren 2010 arrangerer vi i alt 8 leirer.. Kunne du tenke deg å være leder på en av disse, meld din interesse på nuk.no under aktiviteter – og det er mulig at akkurat du vil være noens sommerhelt denne sommeren!

Har du spørsmål – ta kontakt på nuk@nuk.no

Militærvalfart til Lourdes

17.-26. mai

For: vernepliktige og befal

For 52. gang arrangeres det valfart til Lourdes i Sør-Frankrike. Rundt 15.000 soldater og befal deltar årlig. Som soldat eller befal har du rett til permisjon for å kunne reise på valfart.

Pris: vernepliktige kr 3000, andre: kr 3500 (dekker reisen Oslo-Lourdes-Oslo, og kost og losji)

Informasjon og påmelding p. Dominic Nguyen: 911 44 591, nguyen.van.thanh@katolsk.no, eller se www.nuk.no "Aktiviteter".

Påmeldingsfrist 7. april.

Støtt nye St. Olav

– med årlig tilskudd

Foto: Tomasz A. Wacko

Kjære trosfeller!

St. Olav er Kirkens fellesblad, arvtager etter Broen og St. Olav tidsskrift. Det fortsetter å være et uvurderlig bindeledd mellom katolikker i Norge. Gjennom kommentarer, nyhets-, fordypnings- og reportasjestoff fra det katolske inn- og utland fungerer bladet som en bro

mellom verdenskirken og Den katolske kirke i lille Norge, samt mellom katolikker i vårt eget land. Støtten dere gir til St. Olav gjør det mulig å fremdeles sende bladet gratis til et raskt økende antall katolikker.

Vi har i alle år nytt godt av støtte fra generøse lesere. Det hadde ikke vært mulig å utgi Broen i den form det hadde uten denne støtten. Nye St. Olav trenger også denne støtten.

På forhånd takk for alle gode og nødvendige gaver!

+Berislav Grgic
Biskop-prelat av Tromsø

+Bernt I. Eidsvig Can.Reg.
Biskop av Oslo
Apostolisk administrator i Trondheim

Gi via nett: donasjoner.no/okb

Gi via bank: 3000.22.75321

Ønsker du å få tilsendt giro i posten?

Kontakt Vidar André Eide på tlf. 23 219 510 eller via e-post: avtalegiro@katolsk.no

Ønsker du at bidraget skal gi skattefradrag må det betales via skattefradragsordningen.

Kontakt Kjell Ivar Maudal eller Vidar André Eide på tlf. 23 219 500.

Husk å melde adresseforandring til din menighet!

Vi velger å fortsatt satse på et gratisblad til alle våre katolske husstander og andre interesserte. Støtt oss i dette!

Vi anbefaler alle som har råd til det, å bidra med minst kr 200 i bladstøtte i året.

SHFC 4. generalforsamling

Den filippinske gruppen i Oslo katolske bispedømme, bedre kjent som Sacred Heart Filipino Chaplaincy, avholdt sin fjerde generalforsamling 6.–8. november 2009 i Bygdeungdomslagets lokale i Oslo sentrum. Alle filippinske katolikker i OKB hører inn under SHFC. Gruppen er delt inn i to hovedavdelinger (clusters), øst og vest, ledet av en filippinsk prest med sete henholdsvis i Oslo (Pastor Redentor Molina) og Stavanger (Pastor Allan Navales). Pastor Amando Alfaro, den filippinske presten som har virket lengst i Norge av de tre, er hovedkapellan (chaplain moderator). Han bor i Oslo og leder den filippinske sjelesorgen i OKB.

SHFC ble grunnlagt ved årsskiftet 1994-1995 av pastor Marianito Dondoyano. Den første generalforsamlingen ble holdt på Mariaholm med hjelp fra f. Claes Tande. Opprinnelig ble det planlagt å holde generalforsamling for alle filippinske katolikker hvert tredje år, men den ble ikke holdt i 2003. Generalforsamlingene er åpne for alle interesserte katolikker og tenkt som et forum for alle.

Den filippinske biskopen Precioso Cantillas av Maasin, sør på Filippinene er av CBCP (Catholic Bishop Conference of the Philippines) blitt utnevnt som biskop for utvandrede filippinske katolikker. Biskopen var til stede på generalforsamlingen i Oslo de to første dagene, men måtte dra videre til Bispesynoden i Roma den tredje dagen.

To andre filippinske prester var også med den første kvelden: pastor Gaspar Sigaya, dominikanerprest ved Lunden Kloster og pastor Alfeo Botero, som har ansvaret for den filippinske sjelesorgen i Midt-Norge stift.

De to hovedavdelingene, Oslo og Stavanger, har fem menigheter (chap-

ters) hver under seg. Det er organiserte avdelinger der det er et større antall aktive filippinske medlemmer. Hver chapter/menighet har sin skytshelgen som de er oppkalt etter. For eksempel har den filippinske menigheten i Stavanger St. Lorenzo Ruiz som sin skytshelgen. Hver gruppe har valgt tre utsendinger til det øverste styreorgan (Executive Board).

De fremmøtte 33 utsendingene konstituerte seg, men manglet foreløpig en økonomiansvarlig. Prestene skulle velge en senere. Fullstendig list over landsstyret/Executive Board blir kunngjort i neste nummer av St. Olav.

-Alma Fabella-Karlson / St. Olav

Innsamling til Filippinene monner

Lørdag den 7. november 2009 arrangerte filippinere i Trondheim en innsamlingsaksjon til støtte for flomofrene i hjemlandet. Den ble avholdt i den katolske kirkes foreningslokale i Trondheim. Arrangementet innbragte kr. 21 000, som skal sendes til Caritas Manila. Gruppen takker for all støtte. Det var i slutten av september i år at tyfonen «Ketsana» traff kysten av Filippinene. Dette førte til den verste flommen i landet på over 50 år. Hardest rammet var hovedstaden Manila og områdene rundt. Skadene var svært omfattende og over 250 mennesker er bekreftet døde. Ca 80% av hovedstaden ble liggende under vann.

Den filippinske gruppen i Oslo har ved ulike tiltak samlet inn nesten 30 000 kroner til aksjonen for flomrammede på Filippinene. Caritas Norge kunne i november opplyse at med dette hadde summen for innsamlingsaksjonen for flomofrene i landet passert 350 000 kroner. Det aller meste av pengene er allerede overført Caritas Filippinene. Penger samlet inn i alle katolske menigheter i Norge i form av ekstrakollekter utgjør størsteparten av beløpet, ca 235 000 kroner.

Melding fra den filippinske gruppen i Trondheim / KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) / St. Olav

Caritas flytter 22. februar

Etter mer enn femti år på Fagerborg, flytter Caritas Norge nå til nye kontorer i Oslo sentrum, nærmere bestemt i Storgata 38, også kjent som Blå Korsgården. Innflyttingsdato er satt til 22. februar. Ny postadresse blir Postboks

9277 Grønland, 0134 Oslo. Hovedtelefonnummeret blir som før, 23 33 43 60.

Caritas' nåværende lokaler på Fagerborg er i utgangspunktet dårlig egnet som kontorer, og har etter hvert fått behov for en gjennomgripende oppgradering. Det ville rett og slett blitt for dyrt å fortsette å holde til her. Samtidig representerer lokalene, som Caritas eier, en betydelig verdi som nå kan realiseres og brukes til å tilby stab, frivillige og besøkende moderne, hensiktsmessige lokaler med en mer sentral plassering. Vi ser fram til å komme nærmere våre viktigste samarbeidspartnere i kirke, organisasjonsliv og offentlig forvaltning.

5. mars blir det offisiell åpning av Caritas' nye kontorer, med husinnvielse ved biskop Bernt Eidsvig og seminar om Caritas' rolle og oppgaver innenlands og internasjonalt.

www.caritas.no

Markerte «Prestenes År»

I forbindelse med prestenes år ble det feiret messer med fokus på prestenes kall og oppgaver i Kirken i Oslo Katolske bispedømmes menigheter søndag den 24. januar. De ble bedt spesielt det spesielt for prestene og deres virke. En egen utgangskollekt gikk til biskop Grans minnefond. Fondet ble stiftet med midler etter biskop John Willem Gran den 1. januar 2009, med det formål å utdele stipendier til faglig og personlig utvikling av prester tilknyttet Oslo katolske bispedømme. Fondet forvaltes også av OKB. Det vil etter hvert bli mulighet for å donere til fondet, gjennom bispedømmets nye elektroniske givertjeneste.

Tema for presteåret, som markeres mellom 19. juni 2009 - 11. juni 2010, er «Kristi trofasthet, presters trofasthet».

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (5. januar 2009)

EWTN med «norske» programmer

EWTN (The Eternal Word Television Network News Service) – det amerikanske katolske TV-nettverket grunnlagt av legendariske Mother Angelica – har vært i Norge for å møte norske katolikker. Resultatet er en serie med intervjuer, både av prester

og legfolk, i serien «A journey Home», i tillegg til rundbordsdiskusjoner. Spesielt i februar er Kirken i Norge representert på sendeplanen, blant annet ved Klarissene i Larvik og biskop Bernt Eidsvig Can.Reg av Oslo. Sendingene kan streames direkte fra ewtn.com. Enkeltprogrammer ligger tilgjengelig for streaming ca. en uke etter original sendetid. Dette er første gang EWTN har filmet i Norge

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (15. januar 2010)

Adventsaksjonen 2009 – rekord igjen?

Adventsaksjonen 2009 hadde temaet *Helse i Vietnam*, og Norges Unge Katolikkers lokallag over hele landet har jobbet med å samle inn penger til prosjektet. De innsamlede midlene vil gå til støtte av helsesentre for HIV- og aidsyke i Vietnam. Lokallagene og andre givere har satt inn penger på NUKs egen adventsaksjonskonto, og 27. januar sto det 395 632,30 kr på kontoen. Ikke alle lokallagene har innbetalt det de har samlet inn enda – så beløpet vil stige litt. Vi er allerede høyere enn fjorårets resultat på samme tid, som var på 364 751 kr. Totalt endte vi da opp på 477 689,49 kr. Kan vi nå dette?

En stor takk til alle som har bidratt med innsats og penger!

Melding fra Norges Unge Katolikker (28. januar 2010)

Hyrdebrev

Den nordiske bispekonferanse vedtok på sitt møte i september 2009 to hyrdebrev, om henholdsvis helligholdelse av søndagen og voksenkatekumenatet. Disse er nå offentliggjort og ligger tilgjengelig på www.katolsk.no.

Korrekt adresse til St. Sunniva menighet i Molde er Parkvegen 25, 6413 Molde. Postboksadressen som står oppført i adressekalenderen *Den katolske kirke i Norge 2010*, er foreldet.

Oversikt tyskstøttede prosjekter 2010

Uten støtten fra tyske katolikker ville svært mange prosjekter i Den katolske kirke i Norge i nyere tid vært umulig å gjennomføre, eller de ville tatt uforholdsmessig lang tid. Oslo De tre stiftene mottar også i 2010 betydelig støtte fra tyske katolikker.

Det to største aktørene er Diaspora-Komisariat der deutschen Bischöfe og Bonifatiuswerk der deutschen Katholiken. Førstnevnte formidler en andel av prestelønningene som tyske prester gir avkall på til støtte for Kirken i diasporaen, og sistnevnte formidler støtte samlet inn blant sjenerøse tyske grasrotkatolikker. I sitt tilsagnsbrev til bispedømmet betoner generalsekretær i Bonifatiuswerk, msgr. Georg Austen viktigheten av at katolikker i Norge får vite om støtten, for selv å bli inspirert til å støtte prosjekter. Les mer om Bonifatiuswerk, inkludert intervju med msgr. Austen, i Broen nummer 5-2009.

Støtten til Nord-Norge:

Fra Bonifatiuswerk

St. Eysteins menighet, Bodø: renovering (takreparasjon og drenering) av kirken: 40 000 € (= kr 338 000), tillegg fra stiftet kr. 100 000, minimum totalkostnad kr 507 000.

Den Hl. Ånds menighet, Mosjøen: nye kirkebenker 5 000 € (= kr 42 000), tillegg fra stiftet kr 13 000, minimum totalkostnad kr 63 000.

Kristus Konge menighet, Narvik: nytt gulvbelegg til kirken 20.000 € (= kr 169 000), tillegg fra stiftet kr 50 000, minimum totalkostnad kr 253 000.

Vår Frue menighet, Tromsø: Fornyelse av elektrisitetsanlegg i skolebygningen ved kirken € 15 000 (= kr 126 000) tillegg fra stiftet kr 38 000, minimum totalkostnad økes kr 189 000.

Samlet støtte for prosjekter i 2010 utgjør 80 000 €.

Støtte til Midt-Norge:

Bonifatiuswerk

Vår Frue menighet i Ålesund: reparasjon av tak menighetshus: 15 000 €

Birgittasenteret på Tiller: innredning kirke og prestebolig: 75 000 €
Vidererføring av en øremerket gave til Birgittasenteret: 90 000 €

Diaspora-Komisariat

Birgittasenteret på Tiller: prestebolig: 300.000 €

Munkeby Mariakloster, Levanger: 500 000 €

Erkebispedømmet Paderborn

Birgittasenteret på Tiller: 100 000 €
Stiftet venter også å få støtte til barne- og ungdomsarbeid for innværende år, men her er tilsagnsbrevet ikke kommet ennå.

Støtte til OKB:

Diaporakomisariat

St. Paul menighet i Bergen: kjøp av presteleilighet i Førde: 150 000 € (av totalkostnad 275 000 €)
OKB: byggetilskudd av **St. Eystein presteseminar:** 1 000 000 €

St. Olav menighet i Tønsberg: kjøp av presteleilighet i Sandefjord: 221 000 € (av totalkostnad 260 000 €)
Til sammen 1 371 000 €

Bonifatiuswerk

St. Peter menighet i Halden: renovering av kirken: 50 000 €
Lunden kloster: renovering: 61 000 €
Vår Frue menighet i Porsgrunn: drenering av kirken 29 000 €
Til sammen 140 000 €

I tillegg til prosjektstøtten nyter alle stiftene godt av tysk støtte til prestelønninger og bilkjøp; OKB får også støtte til sine prestedunder. Ansgarwerkene støtter også Kirken i Norge, men på en måte som ofte ikke synes i bispedømmeregnskapene og derfor ikke er mer i denne oversikten, for eksempel indirekte via støtte til PSP, foreningen for preste- og ordens kandidater.

Interesserte kan få tilsendt årbok fra Bonifatiuswerk og Ansgarwerk Köln og München (på tysk) ved henvendelse til

Gunhild Ficarra på 23 21 95 08 eller gunhild.ficarra@katolsk.no.

Melding fra stiftene/Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)/HHØ

Dmitri Medvedev møtte Benedikt XVI

Den russiske president Dmitri Medvedev møtte den 3. desember pave Benedikt XVI i Vatikanet. Selv om møtet er av det korte slaget, er det et tydelig tegn på de siste års forbedring i forholdet mellom Den hellige stol, og Det ortodokse patriarkat av Moskva.

En representant fra myndighetene i Hviterussland foreslår nå at landet vil være en ideell møteplass ved et eventuelt møte mellom Den hellige far og Patriark Kirill.

Moskva-patriarkatet ga nylig ut en samling med pave Benedikts taler – holdt både før og etter sitt valg som den øverste pontiff – og omhandler Europas åndelige krise. Boken, med tittelen «Europe Spiritual Homeland», er foreløpig utgitt på italiensk og russisk, og inkluderer et forord av lederen for Moskvapatriarkatets mellomkirkelige avdeling, erkebiskop Hilarion Alfeyev.

Siden valget av Kirill som ny patriark av Moskva, har den økumeniske kontakten og retorikken ovenfor Vatikanet tatt et stort skritt fremover. Kirill møtte også Den hellige far tre ganger i løpet av sin tid som leder for Moskvapatriarkatets mellomkirkelige avdeling, nå besatt av før nevnte Hilarion. Han har også ved flere anledninger gitt sin støtte til økt samarbeid mellom verdens to største kirkesamfunn, der kampen mot den europeiske sekularisme og fremme av klassiske kristne verdier ser ut til å være noe av det som forener de to kirkelederne.

Gamle sår er allikevel til stede, og har blant annet kommet til uttrykk gjennom beskyldninger om Den katolske kirkes ulovlige misjonering på ortodoks territorium. Vatikanet har tidligere avvist dette, og pekt på at den russiske katolske kirke kun driver pastoralt menighetsarbeid blant sine rundt halv million medlemmer.

Etter møtet ble det kunngjort at Vatikanet og Russland vil opprette fulle diplomatiske forbindelser.

CWN - Catholic World News (3. desember 2009) / St. Olav

Vietnam: Lys og mørke

Vietnamesiske myndigheter annonserte forrige uke at president Nguyen Minh Triet skal foreta et statsbesøk til Vatikanet, for å møte pave Benedikt XVI til samtaler. Besøket finner sted den 11. desember, i forbindelse med president Triets reise til flere euro-

peiske land, inkludert Italia, Spania og Slovakia.

De to stater har pr. dags dato ikke diplomatiske relasjoner, og den lokale vietnamesiske kirken fortsetter sine protester mot kommunistregimets behandling av landets rundt 6 millioner katolikker.

Den vietnamesiske kirke feirer mellom 24. november 2009 og 2. januar 2011, sitt jubelår. Året markerer 350-årsjubileet for opprettelsen av landets to første apostoliske vikariater. Feiringen ble igangsatt på minnedagen for De 117 hellige vietnamesiske martyrer.

I følge pave Benedikt er jubelåret en anledning til å fremme forsoning og tilgivelse, både mellom katolikker og blant vietnamesere generelt.

I et brev til Vietnams biskoper, skriver paven at dette er en tid «for anerkjennelsen av fortidens og nåtidens feilgrep mot brødre i troen, og mot sine landsmenn, og for å be dem om unnskyldning».

Forrige gang en høytstående representant fra de vietnamesiske myndigheter besøkte Vatikanet, var ved statsminister Nguyen Tan Dungs besøk i 2007. Tidligere i år var en delegasjon fra Den hellige stol i Hanoi for å diskutere mulighetene for opprettelsen av diplomatiske forbindelser.

Samtidig som jubelåret ble åpnet, ble den vietnamesiske kirken rystet av nyheten om at erkebiskopen av Hanoi, Joseph Ngo Quang Kiet, trekker seg av helsemessige årsaker, en avgjørelse mange mener kommer etter sterkt press fra de kommunistiske myndighetene, etter en rekke konflikter med erkebiskopen de senere år.

CNA - Catholic News Agency; Andreas Dingstad (5. desember 2009) / St. Olav

Johannes Paul II og Pius XII «ærverdige»

Vatikanet, 19.12.2009 (KI/CWN) - Lørdag den 19. desember 2009 mottok pave Benedikt XVI Helligkåringkongregasjonens prefekt, erkebiskop Angelo Amato SDB, i en privat audiens. Under audiensen ga paven kongregasjonen autorisasjon til å promulgere 21 nye dekreter. Disse gjaldt fem mirakler tilskrevet saliges forbønner, fem mirakler tilskrevet ærverdiges forbønn, ett martyrium, en salig fikk sine «heroiske dyder» anerkjent og ni Guds tjenere ble erklært *Venerabilis*, «Ærverdige».

Mest interesse har det vært knyttet til dekreten som anerkjente de heroiske dydene til pavene Johannes Paul II (1978-2005) og Pius XII (1939-58), noe som åpner for saligkåring så snart mirakler er godkjent på de ærverdiges forbønn. Andre etterlengtede dekreter anerkjenner den polske presten Jerzy Popieluszkos død i 1984 som et martyrium *in odium fidei* («av hat til troen»), et mirakel på forbønn av den salige Mary MacKillop (1842-1909), noe som åpner for den første australske helligkårete, og de heroiske dydene til den engelske ordensgrunnleggeren Mary Ward (1545-1615).

CWN/KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); (pe) (19. desember 2009) / St. Olav

India: Elefanter amok på årsdagen for anti-kristen voldsbølge

Nettsiden til erkebispedømmet Colombo, Sri Lanka, rapporterer om en rekke bemerkelsesverdige herjinger utført av ville elefanter i delstaten Orissa, stedet hvor hinduistiske fundamentalister i 2008 drepte mer enn 500 kristne, og fordrev tusenvis fra sine hjem. Voldsbølgen preger fremdeles den lokale kirken sterkt.

Elefantangrepene rapporteres å ha startet nøyaktig på ettårsdagen for de anti-kristne angrepene. De ville elefantene skal ha stormet og gjort stor skade på landsbyer tilhørende flere av de ledende voldsutøverne fra fjorårets anti-kristne pogromer. Merkelig nok har elefantene – i angrep som skal være svært sjeldne – latt de kristne landsbyene i området være i fred.

CWN - Catholic World News; Andreas Dingstad (21. desember 2009)

Italia: Scientologer saksøker katolikker

Scientologikirken i Italia har annonsert at de saksøker Maria Pia Gardini – en katolsk forfatter og ex-scientolog som har returnert til Den katolske kirke – og de som har medvirket til bokens utgivelse, deriblant ordenen «Døtre av St. Paulus» og deres forlagshus «Edizioni Paolin».

Forlaget publiserte i 2007 Gardinis første bok: «*I miei anni in Scientology*» (Mine år innen scientologien). I desember 2009 kom oppfølgeren: «*Il coraggio di parlare - storie di fuoriusciti da Scientology*» (Med mot til å stå frem - historier fra ex-scientologer).

Bøkene, hvis medforfatter er den katolske journalisten Alberto Laggia, har fått stor oppmerksomhet i Italia. Maria Pia Gardini var selv tidligere en del av eliten i Scientologikirken, den såkalte Sjøorganisasjonen (Sea-org). Eks-medlemmer har tidligere anklaget denne grenen av organisasjonen for å tvinge kvinnelige medlemmer til å ta abort.

«Døtre av St. Paulus ble grunnlagt av Den salige Jakob Alberione, og er en del av Den paulinske familie. Paulinerne er blant annet kjent for sin forlagsvirksomhet og bokhandlere, som Editoriale San Paolo i Italia, og bokhandelen «St. Paul», ved Westminster Cathedral i London.

www.Catholic.org, http://clericalwhispers.blogspot.com; Andreas Dingstad (5. januar 2009)/St. Olav

Frankrike: mørke tall for Kirken

Det franske IFOP-instituttet har på vegne av den katolske avisen *La Croix*, gjennomført en spørreundersøkelse om katolisismens tilstand i Frankrike i dag. Landet som er kjent for sitt sterke fokus på den sekulære stat, den såkalte *laïcité*, har i de siste 40 år hatt en dramatisk nedgang i antall praktiserende katolikker.

Undersøkelsen fra *La Croix* tar for seg utviklingen innen fransk katolisisme etter Den annen verdenskrig; en tid hvor 8 av 10 franskmenn erklærte seg som katolikker. Dette tallet var i følge undersøkelsen stabilt frem til en 'peak' på begynnelsen av syttiårene, før en drastisk nedgang begynner på midten av syttitallet. Pr. i dag definerer to-tredjedeler av franskmenn seg som katolikker.

Flere tall fra undersøkelsen:

- I 1965 erklærte 81% av franskmenn seg som katolikker, i 2009 er tallet kun 64%.
- Mens 27% av franskmenn i 1965 deltok på messe en gang i uken eller mer, er tallet i dag ikke mer enn 4,5%.
- 63% av praktiserende katolikker mener i følge undersøkelsen at alle religioner er like og sidestilt. 75% støtter en «aggiornamento» (oppdatering) av Kirkens lære om prevensjon, mens 68% ønsker det samme i forhold til abortspørsmålet.
- Kun 27% av praktiserende katolikker mener at Benedikt XVI på en «forholdsvis god» måte forsvarer «katolske verdier», mens 34% av de spurte

synes paven på en «forholdsvis dårlig» måte forsvarer disse verdiene.

Den franske kirke har over lengre tid vært preget av prestemangel og interne stridigheter. Verdt å merke seg er det at den såkalte 'tradisjonelle' del av den franske kirken vokser mest, spesielt etter pave Benedikts *Motu Proprio* «*Summorum Pontificum*», som tillater bruken av 1962-missalet, den såkalte tridentinske messefeiring.

På tross av en landsomfattende prestemangel, er det allikevel små tegn til håp: Bispedømmet *Fréjus-Toulon* har pr. i dag over 80 seminarister, i det som skal være det eneste presteseminar i verden som underviser både i den tridentinske messen etter 1962-missalet, og det nye missalet - noe som viser at begge formene kan leve side ved side.

La Croix; Andreas Dingstad (9. januar 2010)

UK: Kirkene beholder ansettelsesfriheten

En lengre dragkamp mellom de ulike kirkene i Storbritannia og landets likestillingsminister, Harriet Harman, endte med at sistnevnte kastet inn håndkleet. Harman har forsøkt å få endret praksisen hvor kirker og religiøse organisasjoner har unntak fra landets antidiskrimineringslover i ansettelsesspørsmål, også i såkalt «ikke-religiøse stillinger». Biskopene i den anglikanske kirken og de katolske biskopene i Storbritannia har stått skulder ved skulder i saken, som virkelig fikk oppmerksomhet da pave Benedikt XVI tok den opp den 1. februar i sin tale til biskopene fra England og Wales under deres Ad limina-besøk i Roma.

Lignende spørsmål er høyaktuelle i Norge i forbindelse med revidering av arbeidsmiljøloven og likestillingsloven. Omtrent samtidig med pavens utspill, ble en erklæring fra et bredt utvalg av ledere for tros- og livssynsamfunn og disses paraplyorganisasjoner i Norge overrakt til lederen av Stortingets familie- og kulturkomité, med krav om et lovverk som sikrer trosbasert virksomhet frihet i ansettelsesspørsmål.

HHØ

Indonesia: Kampen om ordene

I alt 11 kirker har blitt vandalisert og brannbombet etter at malaysisk høyesterett i januar overprøvde et påbud

fra 2007, som forbød alle andre enn landets muslimske majoritet å omtale Gud som «Allah».

Dommen kom etter at den katolske avisen «*The Herald*», med sjefredaktør f. Lawrence Andrew i spissen, fikk forbudet vurdert på nytt av landets høyeste domstol. Malaysiske kristne – spesielt stammebefolkningen i Sabah og Sarawak-provinsene – har lenge brukt «Allah» som en betegnelse på den kristne Gud.

Høyesterettsdommen har skapt sterke reaksjoner og stor debatt i Malaysia, som har en muslimsk befolkning på rundt 60 %. Tre muslimer har blitt arrestert for blant annet å ha kastet brannbomber mot en kirke i hovedstaden Kuala Lumpur, men ble kort tid etter løslatt mot kausjon.

Myndighetene har blitt anklaget for å bruke «Allah-striden» i et politisk spill for å sanke stemmer fra majoriteten i landet – de etniske malayene. Den malaysiske regjering har anonsert at de anker avgjørelsen fra høyesterett. Domstolens avgjørelse har derfor blitt satt midlertidig ut av kraft i påvente av en ny behandling av saken.

Malaysia har betydelige religiøse minoriteter, blant annet buddhister, hinduister og kristne. Rundt 5 % av landets 28 millioner innbyggere er katolikker.

Andreas Dingstad

St. Olav bokhandel
Besøk vår butikk i Akersvn 14

Åpningstider

Hverdager 10⁰⁰-17⁰⁰ (tors. 10⁰⁰-18⁰⁰)
Lørdager 10⁰⁰-14⁰⁰
l. sønd. i mnd: 12³⁰-15⁰⁰

Nettbokhandel: **stolavbok.no**

En irsk tragedie

Andreas Dingstad

2009 har vært et år som Kirken i Irland sent vil glemme. I et land hvor den nasjonale identitet er sterkt knyttet opp mot Den katolske kirke, ble både Kirken og den irske offentlighet rystet i grunnvollene av to rapporter: Ryan-rapporten og Murphy-rapporten.

BEGGE DOKUMENTENE avslører omfattende fysisk og psykisk misbruk i katolske institusjoner, fra 1940-årene og frem til vår tid.

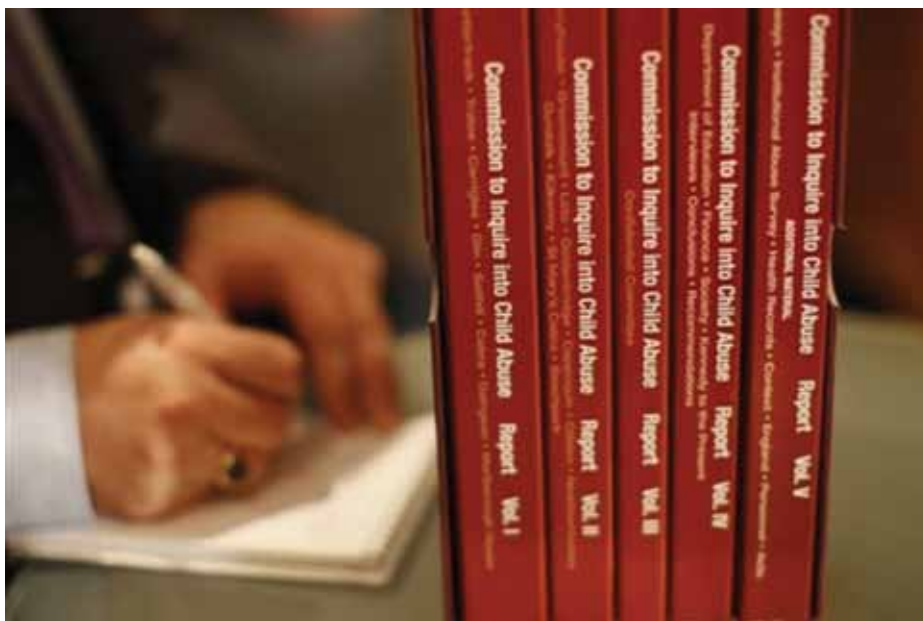
The Ryan Report

Først ut var Ryan-rapporten, som ble utarbeidet i løpet av en tiårsperiode av en regjeringsnedsatt arbeidsgruppe. Den 2600 sider lange rapporten tok i hovedsak for seg katolske ordeners misbruk – fysisk og psykisk – innenfor sine institusjoner for foreldreløse og vanskeligstilte barn.

1500 berørte personer har kommet med sine vitnemål til kommisjonen. Blant gutter finner vi 474 saker som omhandler fysisk misbruk, mens 253 saker omhandler seksuelt misbruk. Tallene for jenter er 383 og 129. Misbruket skal ha blitt utført både av ordensfolk og legmenn.

Dokumentet gikk hardest ut over legbrorordenen «Christian Brothers» – den største aktør innen institusjonsdrift i Irland på 50- og 60-tallet. Ordenen skal ha flere misbrukssaker rettet mot seg enn alle andre ordener omtalt i rapporten til sammen.

Christian Brothers saksøkte kommisjonen i 2004, med den hensikt å forhindre at rapporten offentlig navnga dens medlemmer. Ordenen fikk medhold, noe som i praksis betyr at Ryan-rapporten ikke kan brukes av påtalemyndighetene til strafferetts-

Tung lesning for Irlands katolikker: Murphy-rapporten teller 2600 sider.

lig tiltale mot enkeltpersoner. Dette har skapt sterke reaksjoner blant de berørte.

I slutten av november i fjor offentliggjorde ordenen at den utbetaler hele 161 millioner euro – rundt 1,3

sogn og bispedømmer, en praksis som har ført til at de kunne forgripe seg på nytt.

Fr. Thomas Naughton, blant de grovste overgriperne som omtales i rapporten, er dømt til tre års fengsel

... en kirke som på nytt må vise seg sine troendes tillit verdig

milliarder kroner – i erstatning til overgrepsofrene.

Murphy-rapporten

Rapporten fra den offentlig oppnevnte Murphy-kommisjonen ble offentliggjort 26. november 2009, kun seks måneder etter Ryan-rapporten. Etter tre års arbeid dokumenterer den geistliges psykiske og fysiske misbruk innen erkebispedømmet Dublin i perioden 1975–2004.

En av de omtalte prestene innrømmer å ha seksuelt misbrukt over 100 barn, mens en annen tilsto at han over en 25-årsperiode misbrakte barn jevnlig.

Særlig graverende er at hundrevis av misbrukssaker skal ha blitt forsøkt dekket over og holdt skjult av Kirkens ledere og andre institusjoner. Misbruksanklagede prester ble i mange tilfeller forflyttet til andre

for misbruk av altergutter. Daværende hjelpebiskop av Dublin, Donal Murray – senere biskop av Limerick – leverte før jul sin avskjedsøknad grunnet hans håndtering av Naughtons misbruk.

Så langt har fire av fem biskoper omtalt i rapporten søkt om avskjed. Samtidig fortsetter presset på andre geistlige og høytstående representanter fra Kirken om å trekke seg.

Sterk erkebiskop

Erkebiskopen av Dublin, Diarmuid Martin, har i hele prosessen vært Kirkens ansikt utad og bistått i arbeidet med begge rapportene. Den tidligere diplomaten for Den hellige stol – som ble utnevnt til erkebiskop av Dublin i 2004 – er dypt respektert i Irland og innehar i følge kommentatorer den kredibilitet som Kirken nå trenger i oppryddingsfasen.

Erkebiskop Diarmuid Martin

Erkebiskopens tøffe linje har allikevel ikke unnsloppet kritikk: Biskopen av Galway, Martin Drennan, gikk nylig ut og kritiserte Martins håndtering av saken. Drennan – den femte biskopen som omtales i Murphy-rapporten – har hele tiden nektet å gå av, og hevder at han i sin tid som hjelpebiskop i Dublin ikke ble informert om misbrukssakene.

Apostolisk brev

11. desember i fjor var kardinal Sean Brady og erkebiskop Martin hos Den hellige far for krisesamtaler. I en ut-

talelse etter møtet heter det at «Den hellige far deler de troende i Irlands følelse av sinne, svik og skam, og han er forent med dem i bønn i denne vanskelige tid i Kirkens liv».

I uttalelsen fordømmer pave Benedikt «gjerningene til enkelte av geistligheten, som har sviktet sitt høytidelige løfte til Gud, i tillegg til den tillit deres ofre, familier og samfunnet i sin helhet har gitt dem».

Etter det 90 minutter langt møtet kom det også frem at paven planlegger å henvende seg til de irske troende gjennom et hyrdebrev.

I følge erkebiskop Martin vil brevet vil gi klare retningslinjer for «en betydelig reorganisering av Kirken i Irland, «en fornyelse Martin selv har etterlyst. Økt deltagelse fra legfolk og kutt i antall bispedømmer er forslag som skal ha blitt drøftet.

Hva nå?

I skrivende stund gjør samtlige irske biskoper seg klare til å reise til Roma den 15.–16. februar, for direkte sam-

taler med Den hellige far om reaksjonen på skandalen og utformingen av hyrdebrevet – som ventes offentliggjort askeonsdag 2010. Under møtet vil kardinal Sean Brady på vegne av ofrene levere et brev til paven. I følge organisasjoner som representerer ofrene vil det i brevet bli krevd svimlende åtte milliarder kroner i kompensasjon fra Vatikanet.

I følge den irske bispekonferansen vil pavens hyrdebrev etterfølges av en «lytte- og konsultasjonsprosess sammen med legfolk, geistlige og ordensfolk».

Da den høyt aktede kardinal Cahal Daly døde nyttårsaften 2009, 92 år gammel, markerte det slutten på det som må kunne sies å ha vært et Anus horribilis for den irske kirke.

Men det er allikevel håp. Den grundige gjennomgangen og åpenheten rundt Kirkens rutiner vil – sammen med pavens apostoliske brev – kunne bli en ny start for en kirke som på nytt må vise seg sine troendes tillit verdig. ■

Pavens bønneintensjoner 2010

Februar

At lærde og intellektuelle gjennom oppriktig søken etter sannhet må komme til en forståelse av den ene, sanne Gud.

At Kirken, klar over sin egen misjonerende identitet, må strebe etter å følge Kristus og forkynde hans evangelium for alle jordens folk.

Mars

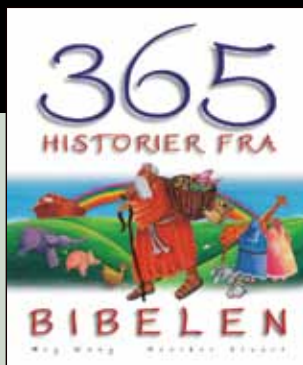
At verdensøkonomien må forvaltes i tråd med prinsipper om rettferdighet, og ta hensyn til alle menneskers reelle behov, særlig behovene til de fattigste.

At Afrikas kirker må være tegn på og redskap for forsoning og rettferdighet på hele kontinentet.

April

At enhver tendens til fundamentalisme og ekstremisme må motvirkes med vedvarende respekt, toleranse og dialog mellom alle troende.

At kristne som forfølges for evangeliets skyld styrket av Den hellige ånd må holde ut i trofast vitnesbyrd om Guds kjærlighet til hele menneskeheten.

«Katolsk» barnebibel fra St. Olav forlag

Meg Wang (tekst) og Heather Stuart (illustrasjon):

365 historier fra Bibelen

ISBN: 978-82-7024-218-4

PRIS: 198.-

Denne flott illustrerte barnebibelen, med en liten historie for hver av årets 365 dager, egner seg for barn fra fireårsalderen og oppover. Oversettelsen er spesielt tilpasset katolske barn, med blant annet den gamle oversettelsen av *Fader Vår*, engelens hilsen til Maria som *Hill deg, Maria* osv – dette for at katolske barn skal kunne gjenkjenne bibelreferanser i bønn og liturgi.

Barnebibelen har barnevennlige og pedagogiske illustrasjoner – og egner seg derfor også som pekebok for de aller minste barna. Historiene er engasjerende og levende fortalt.

Oversettelsen har **imprimatur** av biskop Bernt Eidsvig av Oslo, datert Festen for de uskyldige barn i Betlehem 2009.

Nattetanker

JEG VÅKNER EN NATT full av mismot. Det er så lenge siden! Lenge siden det glade budskap var nytt og ferskt; langt tilbake i historien at menneskene kunne si hverandre: Har du hørt det –? og fortelle nyheten man måtte ta til seg fordi den var hendt nå, og sann fordi den var hørt.

I realiteten er jo den glade nyhet blitt rent mosegrodd av elde. Tidshjulet dreier langsomt, vi hører stadig at frelsen skal komme en dag, men århundrene går det ene etter det andre, ingen ting synes å skje.

Hva hjelper det så at budskapet fortelles om og om igjen gjennom kirkeårets snedige markering? Hver eneste jul skal vi feire den overraskende fødselen, hver påske den pinefulle korsfestelsen, hver pinse den hellige åndens uventede komme. Ritualet er visst arrangert slik for at vi skal stille vår utålmodighet og være tilfreds med at den egentlige historien glir lenger og lenger vekk.

Ja hvor lenge skal vi vente. Er ikke to tusen år nok? Kan det være meningen at vår tro først og fremst blir en langmodighetsprøve, en test som måler evnen til å kunne utholde en utsettelse uten ende?

DE FØRSTE KRISTNE hadde det enklere. For dem var det spørsmål om måneder og i høyden noen år, før Gudsriket var der. Hos Paulus står det vitterlig at mange som lever i dag, vil få oppleve Hans tilbakekomst i løpet av sitt eget liv. Unektelig en annen tidshorisont enn vår!

For vi må vente og vente. Og nå har vi ventet så lenge at de fleste kanskje har blitt vant til tanken at det aldri vil skje, det som budskapet lover: At gravene åpnes og Menneskesønnen står i skyen.

Tro om det er derfor vårt samfunn sekulariseres, at vi ikke orker vente lenger?

NATTEMØRKET STÅR TETT idet jeg kaster meg rundt i sengen og tumler videre med tanken.

Sett at forventingen holdt enda til senmiddelalderen. Folk var tålmodige, de var allment troende. Men så mistet vi evnen til å vente. Flere og flere sa opp kontrakten med Vårherre og ble fritenkere. Langsomt først, uten at de nesten merket det selv, så etter hvert raskere og til sist dramatisk. Menneskene kastet fortidens langmodighet over bord og rettet sinnet mot fremtiden.

Kan det være meningen at vår tro først og fremst blir en langmodighetsprøve, en test som måler evnen til å kunne utholde en utsettelse uten ende?

Det var altså tålemotet som gikk tapt, selve evnen til å vente. Samfunnet har jo i nyere tid endret takten, alt går hurtigere enn før, og dermed svant også århundrenes evne til tålmodighet. Var det dette som stilte kristendommen i en ny og mer utsatt posisjon? Det, heller enn vitenskapen, oppdagelsene og de nye forklaringer på alt?

JEG TENKER VIDERE på de to tusen år som er gått. Deler dem i tre, Treenighetens tall, tallet som skal gi mening til alt.

Første tredel går da fra Herrens fødsel til Muhammeds død. Islam kom og skyllet over store deler av den kjente verden, derunder Det hellige land. For en utfordring! For en ny situasjon for menneskene som til da hadde trodd tålmodig på gjenkomsten.

Neste tredel vil strekke seg fram mot 1300-tallet, fra Islams triumf til Den store pest, Den sorte død. Folk døde som fluer. Likene hopet seg opp langs kanaler og elver, Europa mistet halvparten av sine innbyggere. For en rystelse, for en katastrofe – med tilhørende dommedagsvisjoner, endetidsprofeter, selvpiskere i lange opptog som i Bergmanns «Det syvende segl».

Siste tredel går altså fra Svartedauden til i dag. Vi er blitt flere, ja verdens befolkning er steget fra noen millioner til 9 milliarder. Men er vi blitt sterkere i troen, dypere i visdommen, mer avanserte i håpets gyldne sinnelag? Vi kan saktens spørre, og svaret blir selvfølgelig både-og. Jo, vi er blitt

bedre, samtidig med at vi er blitt flere. Selvfølgelig er verden gått fremover. Men tålmodigheten, hva med den ...

DA HØRER JEG stemmen. Tordenrøsten som drønner over verden, men som kommer til meg som en stille vind i mitt indre. «I MINE ØYNE ER TUSEN ÅR SOM DAGEN I GÅR DA DEN FØR FORBI».

To tusen år, de er som et par dager altså! Jeg kniper øynene sammen. Tiden, det store mysterium, knirker langsomt rundt som et hjul nedgrodd av mose. Men jeg, lille jeg, ligger her i mørket og kjenner tankene som pust av noe som kommer til meg her og nå.

Kanskje to tusen år ikke er så lenge likevel? ■

Magasinet STREK – en presentasjon

Oslo katolske bispedømme har gått inn på eiersiden i det tverrkirkelige magasinet STREK (se rute). Vi har stilt noen spørsmål til bladets grunnlegger og redaktør Asle Finnseth.

Hvem er du?

Det er fristende å svare vidløftig: Det vet til syvende og sist bare Gud. Men for å svare litt mer i pakt med formatet her, kan jeg vel si at jeg er en erfaren pressemann og forfatter med hang til å rote meg bort i krevende prosjekter. Som er fascinert av og glad i kirken i alle dens former, på godt og vondt. Jeg er en lutheraner som har fått reddet troen i møte med det katolske og det ortodokse, men som samtidig er rolig for å ha blitt stående i kirken jeg er døpt inn i. Jeg er 52 år, gift med Ellen Merete, far til Jakob (17) og matfar til springer spanielen Aiji (4).

Hvordan ble ideen om STREK unnfanget?

Ideen modnet frem over lengre tid, mens jeg var informasjonssjef ved Diakonhjemmet i Oslo, og fikk prøvd meg på det meste når det gjelder magasinproduksjon. Økumeniske tidsskrifter av typen Pilgrim og Trots Allt i Sverige og Sojourners i Washington var en løpende påminnelse om at noe manglet i den kirkelige bladfloraen i Norge: En publikasjon som sto fritt i forhold til kirkesamfunn, organisasjoner og kirkelige særinteresser – og som kunne utfordre det kirkelige «business as usual». STREK har også litt av a-magasinet i seg; det kombinerer reportasjer og undersøkende journalistikk med essays og annen langlesning.

Hva er målsettingen og målgruppen?

STREK har som mål å sikte leserne – og derigjennom kirken – inn mot de første spørsmål i troen, dem det er lett å hoppe over: Hvem er Gud? Hva vil han oss? Hvordan gir han seg til kjenne i vår virkelighet, i Norge ved begynnelsen av 2000-tallet? Hvilke valg stilles man overfor om man vil følge Jesus Kristus i dag? Denne typen spørsmål forsøker vi å spille i kirkens

Foto: Ellen Merete Wilken

Redaktør Asle Finnseth

dyphistorie; vi ønsker altså å styrke lesernes kirkehistoriske bevissthet. Den viktigste målgruppen er aktive kirkefolk, som med en viss rett kan kjenne seg åndelig og intellektuelt understimulert.

Hva er bladets idegrunnlag og hvem bidrar?

Vår teologiske basis er det som de fleste kirkesamfunn fortsatt anerkjenner som avgjørende formuleringer av troen: de oldkirkelige bekjennelsene. Det er naturlig å forankre en økumenisk publisering som STREK i dette møtepunktet. I STREK bidrar gode skribenter fra en bred vifte av kirkesamfunn. Det har til felles at de skriver erfaringsbasert, mer enn akademisk-faglig. Jeg kan nevne profilerte svenske forfattere som Peter Halldorf og Magnus Malm, med bakgrunn fra henholdsvis pinsebevegelsen og baptistsammenheng. Vi har poeten og essayisten Ylva Eggehorn, og norske dominikanere som Arnfinn Haram og Anne Bente Hadland; her er skribenter som Erling Rimehaug (kommentarredaktør i Vårt Land) Olaug Nilssen og Ingvild Hereid Sandnes.

Hvordan unngår dere at resultatet blir et tannløst minste felles multiplum?

Det styrer vi unna ved at den enkelte skribenten bidrar usensurert, og for egen regning, til stoffblandingen. Det er nettopp som møteplass for disse ulike profilene at STREK blir spennende og nyskapende. Selvsagt legger redaksjonen noen føringer, i våre valg tenker vi blant annet på hva som er økumenisk fruktbart. I tillegg profilerer jeg magasinet egne synspunkter på lederplass. Tannløst? Nepp. ■

Fakta om STREK

5 NUMMER I ÅRET

à 70-80 sider
580 kroner (studenter 390).
Gratis prøve-nummer for den som ønsker det,
kontakt kundeservice
på 22 310 335
kundeservice@strekmag.no

NETTSIDER: WWW.STREKMAG.NO

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME har gått inn på eiersiden i Magasinet Strek med en aksjekapital på 200 000 kroner. Utgiverselskapet Strek Media AS er dermed i mål med en kapitalutvidelse på til sammen 470 000 kroner. Utvidelsen har pågått siden i sommer for å styrke selskapets egenkapital og likviditet. Med sitt aksjekjøp er Oslo katolske bispedømme (OKB) den fjerde største eieren i Strek Media AS, etter Stiftelsen Areopagos, Mentor Medier og Opplysningsvesenets fond.

Biskop Bernt Eidsvig sier at Strek representerer «en spennende utvikling innenfor kristen journalistikk i Norge.»

«I en tid med stadig større uvitenhet om klassisk kristendom, klarer bladet å forbinde fordypning med tilgjengelighet. Dette skjer takket være et imponerende knippe skribenter, og også god design – for sistnevnte ble magasinet hedret med Fagpressens Designpris 2009. Den som, i likhet med meg, verdssetter en god penn, vil finne mye å glede seg over her. Magasinet gir et unikt innblikk i det beste fra ulike kristne tradisjoner og miljøer, og jeg gleder meg til å følge det fremover. Derfor ønsker jeg også å anbefale bladet for katolske lesere, som et supplement til vårt eget St. Olav – katolsk kirkeblad,» sier biskop Eidsvig.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (20. januar 2010)

St. Eystein – triumf og motgang (III)

Helge Magnus Iversen

Serien med glassmalerier i St. Eystein kirke i Bodø er den mest omfattende billedfremstilling av Eysteins liv.

Da Eystein i 1160 la ut på palliereisen, var Norge igjen i borgerkrig. Barnekongen Haakon Herdebrei ble hyldet på Øretinget i 1157 og innledet kamper mot kong Inge. Inge falt i et slag på isen utenfor Oslo natt til 4. februar 1161. Forsoning mellom de to grenene av kongeslekten var umulig, og Inges støttespillere fortsatte kampen mot Haakon, som ble drept året etter.

ERLING SKAKKE var den siste gjenværende av kong Inges sterke menn, og han fikk sin mindreårige sønn Magnus utpekt til nytt kongsemne. Han stammet fra Harald Hårfagre på morssiden, arvinger langs mannslinjen fantes ikke lenger. Nesten 300 år etter slaget i Hafrsfjord var legitimitet fra Harald Hårfagre viktig for norske konger. Hans bragder og forsøk på rikssamling ble stadig gjenfortalt og var godt kjent. Han ble nasjonalt symbol i en tid der ætten og lokalsamfunnet var viktigste ramme om folks liv.

Eystein som forfatter av Passio Olavi

Pave Alexander III og erkebiskop Eystein møttes senhøstes 1160 eller vinteren 1161 i Anagni sør for Roma da Eystein mottok palliet. Underveis besøkte Eystein Saint-Victor i Paris. Dette miljøet var støttespiller for Alexander i kampen mot keiser og motpave, og fra klosteret gikk brev til paven om at Nidaros med sin nye erkebiskop var en sterk alliert. Eystein nøt stor aktelse og tillit hos paven, som da hadde behov for lojale medspillere.

Rett etter hjemkomsten i 1161 besluttet erkebiskopen å innkreve bøtene til erkestolen i stabil sølvverdi, og ikke i norske øre, som var halvert i verdi. Eystein trengte penger til å utvikle erkesetets organisasjon, før erkebiskopens husholdning og fortsette utbyggingen av Nidarosdomen. Erling Skakke likte dårlig at erkebiskopen fastsatte en annen bøtesats enn den som gjaldt for kongen. Erling ville akseptere Kirkens bøtesatser bare dersom Kirken kronet Magnus. Slik ble det, avtalen minner om en hestehandel. Men erkebiskopen høstet størst gevinst.

Pavelige fullmakter

Erkebiskopens støtte til Magnus i 1162 innvarslet noe nytt i norsk historie. Kristningskongene innførte Kirken og satte rammer for kirkelig virksomhet og trosnivå. Kirken var den svake part, kongene var Kirkens ledere. Erkebiskop Eystein representerte en selvbevisst kirke som møtte kongsmakten i en likeverdig allianse. Erkebiskopen var målbevisst og hadde store ambisjoner for Kirken, Erling det samme for sønnen og kongedømmet. Åtte år gamle Magnus ble salvet og kronet i Bergen i 1164. Fremmøtet og begiven-

hetene rundt kroningsseremonien viser at alt var nøye planlagt. Erkebiskopen og de fleste av kirkeprovinsens biskoper deltok sammen med store deler av det norske aristokrati. Og mest viktig: Pavens personlige legat, Stephanus av Orvieto, møtte med meget vide fullmakter. Tilsvarende pavelige fullmakter fikk Eystein på denne tid.

Eystein i samarbeid med pavestolen skrev utvilsomt kongens *kroningsed*. Kongen sverget lydighet til paven og Kirken og lovet å følge guddommelige og menneskelige lover slik de kom til uttrykk i Norge. *Kongens privilegiebrev* til erkestolen noe senere har også Eysteins preg. Kongen garanterte Kirkens rett til selvstyre og frie bispevalg, han erklærte seg og etterfølgerne for Guds og St. Olavs vasaller. Erkesetet fikk handelsprivilegier, og brevet fastsatte strenge straffer for overgrep mot pilegrimer og voldsbruk i og ved domkirken. I Gulatingsloven kom en tilføyelse med referanse til kong Magnus og erkebiskop Eystein. Endringen fastsatte *ny tronfølgerlov*: Kongens eldste ektefødte sønn er tronarving. Hvis han er uskicket, får erkebiskop, biskoper og «rikets vise menn» myndighet til å velge tronfølger. Lovendringen markerer at den norske statsdannelsen er i ferd med å festne seg.

Disse aktstykkene, sammen med den tapte kristenretten «Gullfjær» (revisjon av Frostatingsloven) og kirkelovutkastet *Canones Nidrosiensis*, utgjør høydepunktet i Eysteins erkeepiskopat. Viktig for utvikling av kirkeretten i Norge var brevvekslingen med pavestolen. Eystein sendte rundt 35 spørsmål til pave Alexander III, som svarte

med å utstede tolv dekretaler (pavelige forordninger). Som kirkeleder forsøkte Eystein aktivt å bringe forholdene i Norge i samsvar med den universelle Kirkens idealer. Den norske kirkeorganisasjonen skulle være fri og uavhengig av verdslig styring, fast knyttet til, og underordnet, pavestolen.

Eysteins lederskap førte erkesetet til et høyt kulturelt, litterært og materielt nivå. Han styrket klostervesenet ved opprettelse av flere augustinerklostre: Kastelle i Konghelle og Elgeseter i Trondheim, og i samarbeid med Erling Skakke Halsnøy i Sunnhordland. Eysteins interesse for barmhjertighetsarbeid manifesterte seg bl.a. i opprettelsen av Mariaspitalen i tilknytning til domkirken, Norges første kjente sykehus. Eysteins største monument er utbyggingen av Kristkirken i Nidaros til en storslått gotisk katedral som ramme rundt St. Olavs skrin.

To konger

Mens erkebiskopen fikk albuerom til å styrke kirkeorganisasjonen, måtte kong Magnus og Erling Skakke stadig bekjempe nye kongsemner. Disse var ofte støttet av danekongen, som ikke ga opp drømmen om herredømme i Viken. Den alvorligste trussel ble imidlertid en ung prest fra Færøyene. Denne Sverre hevdet han var sønn av kong Sigurd Munn. Andre har ment, og mener fremdeles, han var bløffmaker og sønn av en lokal håndverker. Våren 1177 krevet Sverre den norske trone etter gamle arvelover og utfordret derved Magnus, Kirken og erkebiskopen. Den nye tronfølgerloven fastslo at de som krevet kongsmakt etter gammel lov, skulle bannlyses. Eystein så i Sverre en frafallen prest, en oppvigler og lovbryter av verste slag.

Sverres krav innledet nye år med to konger og borgerkrig. Styre landet fikk Sverre liten anledning til. Han var mer geriljaleder enn landsstyrer. Kongshærene støtte jevnlig sammen. To viktige slag sto like utenfor Nidaros: I juni 1179 på Kalvskinnet da Erling Skakke falt, og sist i mai 1180 på Ilevollene der Sverre igjen seiret. Kong Magnus og erkebiskop Eystein flyktet sjøveien til Bergen. Magnus seilte videre til Danmark der han fikk hjelp til å bygge opp en ny styrke. Eystein dro til England der han ble tre år i eksil som gjest hos kong Henry II. Da skrev han sann-

synligvis *Passio Olavi*, og mottok rike impulser både til sitt videre geistlige virke og for utbyggingen av Nidaroskatedralen.

Eystein gjentok under Englandsoppholdet bannlysning av Sverre, men valgte likevel å returnere til Norge i 1183. Han satset på at Magnus til sist ville vinne over Sverre. Eystein seilte til Bergen og møtte Magnus. Men Sverre kom overraskende på dem, jaget Magnus på flukt og erobret mesteparten av hans flåte og kronregaliene. Magnus flyktet igjen til Danmark. Erkebiskopen vendte hjem til Nidaros og fant mer eller mindre stilltiende et modus vivendi med Sverre. Magnus ga seg ikke, og med en overlegen flåtestyrke overrasket han Sverre inne i Sognefjorden, mens Sverre var travelt opptatt med hevtokt mot sogningene. I det siste store slaget utenfor Fimreite i juni 1184 viste Sverre seg igjen som den beste taktikeren og seiret etter at Magnus gikk ned med kongeskipet. Sverres endelige seier medførte slutten på Eysteins kraftfulle politiske rolle.

Hans siste embetsår ble viet utbyggingen av domkirken. Byggingen av tverrskipet foregikk i hans tid, han startet arbeidet med den praktfulle oktogonalen og rakk å se den store steinhallen i Erkebispegården før han døde 26. januar 1188 etter noen måneders sykdom. Etter eget ønske ble Eystein gravlagt i Skrudhuset, som da sto ferdig.

Arven etter Eystein

Sverre-sagaen hevder Sverre og Eystein ble forlikt på erkebiskopens dødsleie, men dette er neppe troverdig. Eystein kapitulerte ikke, historien viser at han fastholdt sine kirkepolitiske visjoner: Eystein pekte på Stavangerbiskop Eirik Ivarsson som etterfølger. Også han kom fra kretsen rundt Saint-Victor i Paris, og var mer markert gregorianer enn Eystein. En verdslig-geistlig rikssynode i Bergen 1188 valgte Eirik til ny erkebiskop mot kong Sverres ønske og råd. Sverres kirkepolitiske problemer ble større med den stridbare Eirik enn de var med Eystein.

Striden mellom Sverre og Eystein endte uavgjort. Sverres etterkommere satt på den norske trone gjennom høymiddelalderen, men de bar Eysteins arv: Tronfølgerloven Sverre gjorde opprør mot, ble fulgt av hans etterkommere.

Sverre ble bannlyst også av Innocens III, og var bannlyst til sin dødsdag i 1202. Hans sønn Haakon fulgte farens råd om å forlike seg med Kirken etter at pave Innocens stadfestet de norske kirkeprivilegiene fra 1153 og 1160-årene.

Sommeren 1229 erklærte Norges biskoper enstemmig Eystein for helgen, og han ble skrinlagt. Først i 1241 ble søknad om full kanonisasjon sendt til paven. Gregor IX rakk ikke å ta noen avgjørelse før han døde, men det ble oppnevnt en kommisjon med tre medlemmer til å undersøke Eysteins sak. Fem kommisjoner arbeidet i nærmere 30 år uten å avgi rapporter. Etter 1268 hører vi ikke mer, og Eystein er aldri kanonisert av paven.

Eysteins festdag 26. januar ble ikke innarbeidet i Nidaros-liturgien, men en formulering i Aslak Bolts jordebok fra 1400-tallet tyder på at et alter i domkirken var viet St. Eystein. Hans forseggjorte sølvskrin sto i katedralen fram til reformasjonen, så en viss lokal kult fantes. En omfattende folkelig Eysteinskult er lite tenkelig i Nidaros, der Olav den hellige dominerte. Selv om Eystein var en ruvende kirkefyrste og torn i øyet på kong Sverre, har vi ingen kunnskap om hvilken plass han hadde i bevisstheten hos folk flest. At det ikke finnes anekdotisk stoff om Eystein, tyder på at han neppe hadde noen bred folkelig appell.

Rundt 1250 bekreftet den engelske munken og krønikeskriveren Matthew Paris Eystein-kulten. Han omtaler Eystein som helgen og beretter at hans hellighet var bekreftet av mange autentiske under. Undere ved Eysteins grav var i 1229 bispesynodens begrunnelse for å erklære ham hellig. Men det er ikke bevart kilder som dokumenterer eller beskriver undrene. Vel så vesentlig for en helligkåring er kanskje en annen side ved erkebiskopens liv og gjerning. Samtiden og den nære ettertid så kanskje ikke klart det som blir svært tydelig i historiens lys: Ved siden av St. Olav var St. Eystein helt avgjørende for vitalisering av Kirken og en systematisk innarbeiding av kristen tenkning i samfunn og lovverk. I likhet med St. Olav opplevde heller ikke St. Eystein å se de modne fruktene av sin gjerning, de åpenbarte seg i generasjonene etterpå. ■

Nasjonale Olsoksatsning

NORSK KATOLSK BISPERÅD

Kjære medbrødre i presteskapet
kjære brødre og søstre i Kristus,

HØYTIDEN FOR OLAV den Helliges martyrdød, Olsok, er den fremste av våre helgenfester og kjernen i Kirkens andakt for «Norges evige konge». Da St. Olav gav sitt liv for troen på Kristus i år 1030, befestet hans kristendommens seier i vårt land, og gav oss alle et eksempel til etterfølgelse ved å ofre alt for Herren, som selv sa at «Ingen har større kjærlighet enn den som gir sitt liv for sine venner» (Joh 15,13). Vi tror, og vi vet, at St. Olav også idag «taler vår sak» for Guds åsyn, og at feiringen av Olsok ikke bare ærer Norges vernehelgen, men også gir oss en dypere innsikt i vår tros mysterium og kaller til et stadig dypere og rikere trosliv.

FEIRINGEN AV OLSOK i Trondheim og på Stiklestad, i det som trønderne nok med rette kaller «det hellige Norge» og «Norges hjerte», innehar en helt særskilt rolle i markeringen av Olav den Helliges liv og martyrdød. Det var der han gav sitt liv for den hellige tro, det var der de norske biskopene, våre forgjengere, erklærte ham hellig, og det var der, på helgenkongens grav, at Nidarosdomen ble reist og hvor erkebiskopene ledet Den katolske kirke i Norge i middelalderen.

Det er vårt ønske at feiringen av Olsok på Stiklestad og i Trondheim i større grad skal bli en nasjonal begivenhet, som like mye angår Tromsø stift og Oslo katolske bispedømme, som det angår Trondheim stift. Det bør være slik at pilegrimer fra hele landet valfarter til Nidaros i anledning Olsok, og at alle menighetene grundig vurderer å arrangere valfarter og turer i den anledning.

FOR Å FREMME en slik tanke vil vi begge være tilstede ved Olsoksfeiringen i år. Det er også meget gledelig at msgr. Czeslaw Kozon, biskop av København, har sagt ja til å delta på messen i Nidarosdomen og preke i messen. Den nasjonale Olsokkommisjonen underlagt bisperådet har blitt bedt om å besørge et rikt og variert program for disse dagene, med daglige messer, tidebønner, sakramentsandakt og mulighet for skriftemål, foredrag og forelesninger, samt kulturelle innslag, i tillegg til messen på Stiklestad og i Nidarosdomen.

Samtidig må det understrekes at det påligger alle sogneprestene å besørge Olsoksfeiring i alle landets menigheter. Høytiden for Olav den Helliges martyrdød kan ikke bli høytid som kun feires i Trondheim – den må komme alle troende til del. Dersom prestene ønsker å valfarte til Nidaros, kan de be om tillatelse til å flytte feiringen i sin menighet til nærmeste søndag.

LA OSS ALLE, det være seg i Trondheim eller i våre menigheter og kirker, samles til høytiden ved det eldgamle bønnerop som stadig bør lyde i vårt land: Be for oss, hellig Olav!

+Berislav Grgic
Biskop-prelat av Tromsø

+Bernt I. Eidsvig Can.Reg.
Biskop av Oslo
Apostolisk administrator i Trondheim

Glimt fra programmet

DEN NYUTNEVNT nasjonale Olsokkommisjonen har tatt utfordringen fra bisperådet og planlegger et rikholdig Olsok-program med bla.:

Daglige messer, tidebønner, sakramentsandakt og mulighet for skriftemål i St. Olav katolske domkirke i Trondheim.

Økumenisk gudstjeneste i Nidarosdomen om kvelden (Olavsvaka) og katolsk messe på Olsokdagen.

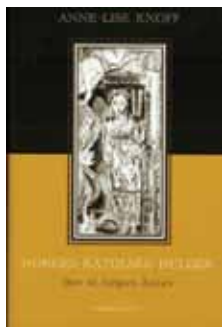
Heldagsutflukt til de tre nye klostrene i Trøndelag, messe i Haltdalen stavkirke på Sverresborg folkemuseum, omvisning i Nidarosdomen og Olavsvandring gjennom byen.

Etter den tradisjonelle messen på Stiklestad kan en se «Spelet om Heilag Olav».

Det blir også foredrag, forelesninger og kulturelle innslag.

Tema for dagene er «**Herre, visa mig din väg och gör mig villig att vandra den**» (Den hellige Birgittas bønn).

Fullstendig program kommer i neste nummer.

Anne-Lise Knoff:

Norges katolske hulder

Brev til Asbjørn Aarnes

Vidarforlaget 2008

Under denne lett surrealistiske tittelen skjuler det seg et teologisk verk av uventede dimensjoner. Anne-Lise Knoffs fine, gullskimrende bilder, oftest med skjulte religiøse markører, må finnes over hele landet – hennes arbeidskraft var enorm. For mange vil det derfor være en overraskelse å komme over dette eksempelet på hennes like fine skrivekunst.

DEN KRYPTISKE TITTELEN på boken stammer fra en av hennes nære venner,

kunstneren Kåre Tveter. Mottakeren av brevene, professor Abjørn Aarnes, ledet i en årrekke de humanistiske seminarerne på Granavolden på Hadeland, som ble avholdt to ganger i året over litterære og filosofiske emner. Knoff var alltid med på seminarerne, og skrev sine refleksjoner over de forskjellige emnene i lange brev til vennen Asbjørn når seminarerne var omme.

Dette formatet gjør at hennes brev spenner over et vidt humanistisk felt, som er av interesse og med stor underholdningsverdi i seg selv – Anne-Lises underfundige humoristiske sans var viden kjent. Men det som kanskje vil være av særskilt interesse for St. Olavs lesere, er hennes skarpskodde og samtidig likesom tilfeldige teologiske observasjoner som er spredt gjennom hele boken. Hun var et dypt troende menneske og ytterst belest. I forbindelse med sin billedkunst reiste hun over hele Europa og samlet skisser og inntrykk. Som oftest oppsøkte hun de store og små katolske helligdommene – Rheims, Jerusalem, Firenze, Roma – eller stavkirkene rundt omkring i Norge.

Noen av hennes fineste grafiske blad viser hennes nitide sans for detaljer, i en dør, i teksturen i et kjolestoff fra

middelalderen. Denne samme sansen for oversikt og innlevde detaljer preger hennes kunstneriske og religiøse syn på livet, slik det fremstår i denne boken. Her skriver hun om kunstens vesen: «I grunnen er det rart at de færreste kunstnere uttaler seg i særlig grad om kunstens vesen, selv om jeg ser at Valéry og Claudel iallfall har noe på hjerte. Bildende kunstnere snakker vel mest om terpentiner og grunnning, selv om jeg er sikker på at de fleste har vesentlige ideer om ha de selv ønsker å oppnå ... Det er sant som en finsk maler sa, at tingene har et indre så vel som et ytre lys. Likeså kan en si det samme som Baudelaire sa om skaperverket, som ser spørgende på en som om det vil en noe, slik kan også et bilde se på en. Ja uten at det kan se på en, vil det vel ikke engasjere en, det vil ikke finnes gjensidighet. Men alle sier det samme m.h.t. at det skapende skyldes en mangel. Derfor må det finnes noe allment i dette. Og jeg tror at dette er noe beslektet med troen selv om noen tror primært og noen har kunsten som tro. Om vi ikke led av en mangel, ville vi ikke trenge å fylles av noe annet, noe som i grunnen unndrar seg forstanden.» Et enkelt og stillferdig gudsbevis. ■

Mette Nygård

Ragnar Evenstad (red.)

Vendt mot lyset

Johan Falkberget i liv og diktning

Luther forlag 2009

Blir romanene til Johan Falkberget (1879–1967) fortsatt lest? Hvem er det som leser ham i dag? Slike spørsmål er det naturligvis vanskelig å svare på. Et raskt søk etter bokutgivelser om dikteren, viser at det har kommet ut en god bunke bøker både om hans liv og diktning bare i løpet av de siste årene.

HANS ROMANER utkom på nytt så sent som i 2007. Dette tyder på at Falkberget leses av langt flere enn gymnasiaster som mer eller mindre frivillig leser *Den fjerde nattevakt*, motivert av samvittighetsfulle norskelektorer.

Nylig kom det ut en spennende hybrid av en bok på Luther forlag som nok vil kunne bidra til at enda flere henter frem igjen arbeiderdikteren og stortingsmannens romaner. Tittelen er *Vendt mot lyset*. Johan Falkberget i liv og diktning, og boken er redigert av Ragnar Evenstad. Når jeg skriver at dette er en hybrid av en bok, er ikke dette ment som en negativ karakteristikk. Det er en stadfestelse av det store mangfoldet som er representert i boken, både i form av bidragsytere og tematikk. På listen over bidragsytere finnes overraskende nok også skuespillerinnen Liv Ullmann, som intervjues om sin

rolle som An-Magritt. En del av boken er viet filmatiseringer og teateroppsetninger basert på Falkbergets diktning. Ellers handler også flere av artiklene om dikterens kristne og sosiale engasjement, som utgjør en helt sentral forståelsesramme for Falkbergets diktergjerning.

Boken er rikt illustrert både med bilder og tegninger av Falkberget og motiver fra Røros, og av sentrale scener og karakterer fra romanene hans. Selv om boken spriker litt i flere retninger, vil *Vendt mot lyset* forhåpentligvis fungere nettopp som «en døråpner til Falkbergets dikterlandskap», som redaktøren skriver i forordet. Forfatterskapet hans fortjener avgjort det. ■

Olav Hovdelien

Jerusalem ved solnedgang. Blant de mange kristne monumentene skimtes Den hellige gravs kirke i bakgrunnen.

Kristne i det hellige land – sent oppdaget, aktuelt ansvar

Ole-Kristian M. Kvarme

Den 4. desember arrangerte Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo og gravridderne (OESSH) i Norge en internasjonal konferanse rundt temaet utvandring av kristne fra Det hellige land som trussel mot varig fred i området. Arrangementet fant sted på dagen ti år etter en unik kristen markering i Betlehem, noe Oslos lutherske biskop, Ole-Kristian M. Kvarme, tok som utgangspunkt for sitt innlegg.

FOR NØYAKTIG TI ÅR SIDEN, den 4. desember 1999, var 12 000 kristne samlet på Krybbeplassen i Betlehem for å begynne feiringen av Jubileum 2000. De kom fra områdene rundt Betlehem og Jerusalem og alle deler av landet og feiret med sang og bønn, kor og folklore, speiderparader og dans – og budskap fra noen av lederne. Glede og jubel lå i luften: glede over Fredsfyrstens fødsel og jubel over et fornyet Betlehem og en fredsprosess som ga grunn til håp.

Naturligvis var feiringen av Jubileum 2000 spesiell i Betlehem. Men det var mer ved denne feiringen enn det at den fant sted ved siden av Fødselskirken. Hverken før eller senere har palestinsk kristendom manifestert seg i en slik forsamling, og med så stor synlighet og enhet. Dette var også den bredeste økumeniske feiringen noen gang avholdt i Det hellige land, og innledet en ny æra med kristen enhet. Men hendelsen var også unik i et annet henseende: Ett år senere var gleden erstattet med fortvilelse, med den andre intifada-

en, videre okkupasjon og konflikt og nye bølger av emigrasjon. I dag ville en slik samling vært umulig.

Fokus for dette seminaret er utvandringen av kristne fra Det hellige land. Med dette bidrag vil jeg sette denne utvandring inn i et større perspektiv og drøfte hva den betyr for vårt forhold til dem.

Vår sene oppdagelse

Det er hovedsakelig i de siste ti-årene at vi i vår norske, lutherske og protestantiske kontekst har blitt oss bevisst de kristne i Det hellige land. De siste 150 år har vært mer preget av vår nærhet og våre forbindelser til det jødiske folk.

Forbudet mot at jøder skulle komme inn og slå seg ned i vårt land ble fjernet fra Grunnloven i 1851, og siden slutten av det 19. århundre har vi hatt jødiske fellesskap blant oss. I samme periode fant det sted en viktig nyorientering blant protestantiske kristne i Europa når det gjaldt

det jødiske folk som Paktens folk, og en ny bevissthet om Jesu jødiske identitet. Da grusomhetene mot det jødiske folk fant sted på europeisk jord under Holocaust, ønsket mange i vår kirke og vårt land å identifisere seg med jødene, og de gledet seg over etableringen av staten Israel. I kjølvannet av 1948 ble det derfor også etablert en rekke bånd mellom Norge og Israel. Når jeg refererer til denne historien, er det ganske enkelt for å slå fast at vi før dette hadde få forbindelser med Midt-Østen, med arabisk kultur og språk og med de historiske kirkene der. Dette har endret seg i løpet av de siste fire tiårene, ikke bare på grunn av konflikten mellom Israel og palestinerne, men også på grunn av moderne reisevirksomhet, valfarter og økumeniske forbindelser. Men oppdagelsen av en familie vi faktisk ikke helt var klar over, burde ikke underminere et eksisterende vennskap. Jeg sier dette fordi våre bånd til Israel og det

vi som pilegrimer er ikke bare opptatt av de hellige stedene, men av livsrom for fellesskapene som har tatt vare på disse stedene gjennom århundrene

jødiske folk ikke er uten betydning for vårt forhold til de kristne i Det hellige land.

Det er på tide å stille spørsmålet: Når vi snakker om de kristne i Det hellige land, nøyaktig hva er det vi har oppdaget og er i ferd med å oppdage? Og hva innebærer denne nye bevisstheten?

Det hellige land, palestinsk identitet og økumenisk fornyelse

De fleste kirker i Det hellige land har navn etter andre land og kulturer, og i århundrer har andre språk enn palestinsk arabisk blitt brukt i deres liturgi. På podiet på Krybbeplassen for ti år siden sto kirkeledere i sine ulike klær og gevanter, og listen er fargerik: gresk-ortodokse og armensk-ortodokse, romersk-katolske og gresk-katolske, syrisk-ortodokse, etiopisk-ortodokse og koptisk-ortodokse, anglikanere, lutheranere

og baptister – og enda er listen ikke komplett.

Men på denne dagen ble deres innfødte språk, palestinsk arabisk, brukt som fellesspråk; feiringen bar preg av palestinsk kultur, og mange var kledd i fargerike palestinske klesdrakter, påvirket av landets tradisjoner gjennom århundrene. En ånd av fornyelse lå i luften med disse uttrykkene for deres kristne og palestinske identitet og deres historiske bånd til landet.

Sannheten er at parallelt med vår oppdagelse av de kristne i Det hellige land, har det blant dem funnet sted en betydelig gjenoppdagelse av deres palestinske identitet, med deres historiske røtter og tilhørighet til landet. For oss er det viktig å forstå hvordan denne palestinske identiteten er knyttet til deres kristne identitet og har økumenisk betydning.

Palestinsk kristendom har en sammenhengende historie tilbake til den tidlige kirke. De var der lenge før islamsk tid, og de har gitt liv til evangelietradisjonen og de hellige stedene, like til denne dag. De hører hjemme i Jesu land. Selv om de verdsetter sin tilhørighet til ulike kirkelige tradisjoner – gresk eller romersk, anglikansk eller luthersk – deler de innfødte kristne en unik arv som gikk forut for deres ulikheter: Evangeliet og Herrens land. Fornyelsen av deres særegne palestinske identitet har å gjøre med Evangeliet, landet og nye uttrykk for kristen enhet.

I dag deler de naturligvis landet med muslimer og jøder. Men nå vil jeg smalne vårt fokus til å gjelde landet som del av deres kristne identitet. La meg illustrere dette. Den første palestinske katekismen på arabisk ble skrevet for 1200 år siden av Teodore Abu Qurrah, som videreutviklet en tradisjon fra biskop Kyrill av Jerusalem på 300-tallet. I denne katekismen

blir foreldre instruert til å undervise sine barn i den kristne tro med klare referanser til ulike steder knyttet til hendelser i Jesu liv mens han gikk gjennom landet:

- Kirken i Nasaret bærer vitnesbyrd om at engelen Gabriel kom til Maria og bragte henne et budskap fra Gud ...
- Kirken ved Jordanelven bærer vitnesbyrd om at Jesus ble døpt av Johannes i denne elven ...
- Kirken ved Jeriko bærer vitnesbyrd om at Jesus underveis til Jerusalembredet to blinde menn langs veikanten ...

Jeg kan ikke sitere mer enn disse eksemplene, men alle steder er der, fra Betlehem til Golgata og Getsemane. Denne tradisjonen har satt sitt merke på de innfødte fellesskapenes bekjennelse og bønneliv helt siden da, og også på pilegrimene som har reist gjennom landet. På denne måten forankret palestinerne sin tro og sitt liv i Evangeliet og i landet, på denne måten har de bevart vår felles kristne arv rotfestet i historien og gjort den til et levende vitnesbyrd.

Jeg undres på om vi i dag er i stand til å fatte betydningen av dette, ikke bare for dem, men for Kirken over hele verden. Hva ville ha skjedd med evangelietradisjonen i Jesu land om de ikke hadde vært der og beholdt de hellige stedene som levende vitnesbyrd? Burde vi derfor ikke i dag verdsette deres fornyede palestinske identitet og dens bånd til Evangeliet og til landet?

Palestinsk identitet – kristne og muslimer

I århundrer har palestinske kristne delt landet med muslimer. De har levd som naboer, og mesteparten av tiden som gode naboer. Men historien forteller også om konflikter og at det ikke alltid har vært lett. I Betlehem, den 4. desember for ti år siden, fikk vi også et glimt av det.

Midt under feiringen, mens den latinske patriarken Michel Sabbah snakket, begynte muezzinen i mina-

Foto: Inga Kjørne

Klippemoskeen, det fremste muslimske monumentet i Jerusalem.

reten på den andre siden av Krybbeplassen å kalle til bønn. Moskeen hadde blitt spurt om å senke lyden på muezzinen under feiringen. Men nå lød kallet med maksimal lydstyrke over Krybbeplassen, og patriark Sabbah måtte avbryte sin preken. I elleve minutter var mengden på 12 000 stille, nysgjerrige på hva patriarken ville si når han fortsatte. Han sa ganske enkelt: «Nå har muezzinen kalt til bønn, og vi vil også be – for dem, for oss og for landet.» Mens disse ordene sank inn, tenkte jeg: Dette er svaret fra en mann og en tradisjon som har lært å leve med muslimer og bevare sin kristne integritet.

Relasjoner mellom kristne og muslimer er komplekse. Mitt poeng her er at en fornyet palestinsk identitet blant de kristne også har fostret en opplevelse av enhet med palestinske muslimer. Ikke bare har de delt landet, muslimene der har også æret profettradisjonene og har inkludert Jesus i denne tradisjonen. Vi er ikke alltid klar over at muslimer i Det hellige land har et nærere forhold til bibelske tradisjoner og steder enn muslimer i andre land. For 150 år siden gjenga en pilegrim en samtale med en muslim i Betlehem. Han fortalte at denne mannen stadig snakket om «vår Herre Jesus» og «Den hellige jomfru Maria» og understreket at «ingen muslim vil noen gang tolerere at Jesu navn blir vanæret.»

I dag lider palestinske kristne også under konflikten mellom PLO og Hamas. Men dette forringer ikke deres opplevelse av enhet med palestinske muslimer. Tvert i mot, de deler med andre lidelsen som denne kampen forårsaker internt i folket, og de deler en felles bekymring for overlevelse og en fremtid i landet. Jeg tror vi også bør ta dette med i beregningen når vi forholder oss til de palestinske kristne og ber for situasjonen i Det hellige land.

Palestinske kristne og Israel

Da jeg sto på Krybbeplassen den dagen for ti år siden, ble jeg slått av følgende: Her var en forsamling av palestinske kristne som feiret fødselen til et jødisk barn, og deres glede omfattet også hans mor, den jødiske Miriam, og den jødiske tømmermannen Josef. Selv om denne feiringen var unik, var det ikke nettopp dette de hadde gjort gjennom århundrene – ikke bare én gang i året i Betlehem, men over hele landet hver eneste uke? Dere skjønner paradokset: Evangeliet er rotfestet i det jødiske folk i landet for to tusen år siden, en evangelietradisjon som er holdt i live i landet av palestinske kristne gjennom århundrene.

Siden Jesu tid har det alltid vært jøder i landet. Men i dag er de tilbake som en nasjon, og gjennom immigrasjon og vekst har de blitt flertallet. Den

jødiske befolkningen nærmer seg 6 millioner, hvorav en halv million lever i de okkuperte områdene. Den palestinske befolkningen er rundt 4 millioner i de palestinske områdene og 1½ million i Israel. Blant palestinerne er det en kristen befolkning på rundt regnet 150 000, flertallet i Galilea, og tallet på messianske jøder/jødiske kristne nærmer seg 10 000.

Historien om relasjonene mellom kristne og jøder har kjent mange perioder med positiv tilnærming, for eksempel under perioden med jødisk immigrasjon i første halvdel av forrige århundre. I landsbyene Ikrit og Biram i Øvre Galilea ville befolkningen ønske velkommen jøder som ville bosette seg i landet, og palestinske kristne har ofte satt pris på jødernes bånd til det som var deres forfedres og deres hellige skrifers land. Men det overfornevnte paradokset har blitt skjerpet av konflikten mellom Israel og palestinerne. Det er en territoriell konflikt, men den omfatter også vann, det er en kulturkollisjon, og den omfatter religion. Konsekvensene er for smertefulle til at de kan beskrives i få ord; det er for mange døde og for mye lidelse, men også en voksende emigrasjon og synkende kristen befolkning. Og det ligger en historie bak alvorsgraden i dagens utvandring.

1948 var et gledens år for det jødiske folket, og vi deler deres glede. Men vi deler også palestinerne klage over hva som hendte med dem: den store utvandringen fra hundrevis av landsbyer og ødeleggelsen av de samme landsbyene, mange av dem kristne, inkludert Ikrit og Biram. Disse landsbyene hadde mange hundre års historie, noen av dem lå nær steder knyttet til Jesu liv i Galilea. I dag er det ikke bare Jerusalem, Betlehem og Nasaret, men også gamle palestinske landsbyer med en kristen befolkning som er truet av den pågående utvandringen – i de palestinske områdene så vel som i Galilea og i området rundt Tel-Aviv.

Slik står de palestinske kristne overfor to overveldende utfordringer: Hvordan skal de svare på grusomhetene i konflikten, og hvordan skal de bygge en fremtid for sitt folk og sin kirke i Det hellige land? Kort sagt: Hvordan bidra til en bærekraftig fred?

Svar på situasjonen

Ett år etter den gledefylte feiringen i Betlehem var deres optimisme knust og ble avløst av den andre intifadaen, fornyet okkupasjon og konflikt og en ny utvandringsbølge. Noen av mine palestinske venner i Betlehem, som hadde kommet fra utlandet for å slå seg ned der under optimismen midt på 90-tallet, opplevde nå at deres slektninger forlot landet med sine familier.

Tidlig i 2001 snakket jeg med biskop Kamal Bathish fra det latinske patriarkatet, som jeg hadde feiret sammen med i Betlehem. Nå sa han noe slikt: «Marias glede over Jesu fødsel ble fulgt av lidelse. Gledens Maria ble Mater Dolorosa. Jeg tror vi nå må dele hennes lidelse. Men vi må ikke miste håpet om at Gud fremdeles er med oss. Maria opplevde også oppstandelsens glede.» Jeg deler denne kommentaren med dere fordi den viser noe av den dype spiritualiteten som finnes blant palestinske kristne. Men det er en spiritualitet som ikke er skilt fra den virkelighet de lever i.

Deres rotfeste i inkarnasjonens, korsets og oppstandelsens mysterier medfører et *ikke-voldelig* svar på grusomhetene som begås av den israelske hæren og av bosetterne. Det er ikke bare lederne som fremmer ikke-voldelige svar og motstand, det finnes i deres menigheter og blant barn i klasserommene på kristne skoler.

Overordnet i deres svar på grusomhetene er derfor også et kall til *forsoning* med Israel og med jødene, men i dag også mellom stridende palestinske fraksjoner. Blant palestinske kristne finnes flere brobyggerinitiativer – fra det lutherske Beit-Avraham i Beit-Jala til melkittiske utdanningsinstitusjoner i Galilea. Noen av disse initiativene involverer messianske jøder eller jødiske kristne.

Selv om det er umulig her å gå i detalj om deres situasjon og vekst, må man ikke glemme de mer enn 100 menigheter med messianske jøder når det er tale om kristne i Det hellige land. Deres nærvær i landet, deres vitnesbyrd og rolle i forsoningens tjeneste, bør også tas med i

betraktning når vi beskjeftiger oss med bærekraftig fred og fremtiden for kirkene der.

Men denne ikke-voldelige holdningen og søken etter forsoning er også rotfestet i landets profetiske tradisjon. Det foregår en *nylesning av Bibelen* blant de palestinske kristne. Om vi tenker på historien om Elia og kong Akab, bonden Nabot og hans vingård fra Det gamle testamente, kan vi forstå hvilket inntrykk denne historien gjør i den aktuelle situasjon. En slik lesning av Bibelen har ikke bare etiske implikasjoner, den griper også inn i den aktuelle politiske situasjon.

Videre foregår det *dialog* på flere plan mellom kristne, muslimer og jøder. Palestinske kristne ledere har ofte tatt initiativ til denne dialogen, og min egen kollega Trond Bakkevig har spilt en nøkkelrolle i opprettelsen av det interreligiøse Council of Religious Institutions i Jerusalem. Et av temaene i denne dialogen er fri tilgang til de tre tradisjonenes hellige steder, og disses rolle.

Sist, men ikke minst, er de opptatt av å *bygge det kristne felleskap og vitnesbyrd* innenfra: gjennom sitt gudstjenesteliv og sine utdanningsinstitusjoner, gjennom sykehus og diakoni, gjennom pastoral omsorg og et levende vitnesbyrd der de er. I dag omfatter dette også praktisk planlegging knyttet til boligsituasjonen og levekårene til de palestinske kristne som fremdeles er der.

Vårt aktuelle ansvar

Jeg vil nå oppsummere hva dette kjennskapet til de kristne i Det hellige land innebærer for vårt ansvar overfor dem og situasjonen der.

For det første: De palestinske kristne behøver at vi i vårt land ikke bare erkjenner, men også lærer å verdsette deres palestinske identitet og deres historiske bånd til Evangeliet og til landet. Som pilegrimer burde vi lære å sette pris på forbindelsen mellom de historiske minnesmerkene og de levende stenene. Politisk betyr dette å signalisere til israelske myndigheter at vi som pilegrimer ikke bare er opptatt av de hellige stedene, men

av livsrom for fellesskapene som har tatt vare på disse stedene gjennom århundrene.

For det andre: Gjennom bønn og praktiske initiativer burde vi støtte dem i deres tjeneste for forsoning og dialog, men også i deres profetiske protest når menneskerettigheter blir krenket. Særlig burde vi støtte deres pastorale og praktiske tjeneste å bygge en fremtid for sine fellesskap og levende vitnesbyrd.

For det tredje: Som kristne er vi ikke bare opptatt av folk som etniske grupper eller nasjonale størrelser. Hvert menneske er skapt i Guds bilde – jøde, muslim og kristen. Med henblikk på det jeg sa om vår nærhet til det jødiske folk og aktelse for den jødiske tradisjon, vil jeg derfor sitere Elias Chacour, den palestinske erkebiskopen av den melkittiske kirken i Galilea. Han sa: «I vår nåværende situasjon trenger hverken vi palestinske kristne eller israelske jøder nye fiender. Vi trenger felles venner.» Disse ordene illustrerer også hvor stort behov det er for palestinske kristne som brobyggere for en bærekraftig fred i det landet vi kaller hellig.

I dag lever palestinske kristne på en særskilt måte under korset, og de bærer korset. Men i frøene fra korset er det allerede et løfte om den frukten som vil vokse. Midt i konflikten vokser det frem en ny og felles kristen identitet blant dem, og også dette innebærer håp. Det er ikke vårt ansvar å ta bort korset, men å bære det sammen med dem og støtte dem med våre bønner og med den tro og det håp vi har felles. ■

OLE-KRISTIAN M. KVARME er luthersk biskop av Oslo siden 2005 og en av

Norges fremste kjennere av og talsmenn for de kristne i Det hellige land. Han har blant annet bodd fem år i Haifa i Israel. Samtlige foredrag fra fagdagen er tilgjengelige på www.oessh.no i engelsk originalversjon. Dette innlegget er oversatt og lett forkortet av St. Olavs redaksjon med forfatterens tillatelse.

Fastetid hjemme

En mann som var ute på reise, ankom et karteuserkloster han skulle få overnatte i. Vel innenfor var han forbauset over å se den sparsomme innredningen og de nesten tomme klostercellene.

TIL SIST måtte han spørre klosterbrødrene: «Og hvor har dere møblene hen?» Munkene lo og spurte tilbake: «Og hvor har du dine?» «Mine?» svarte den reisende forbløffet, «jeg er jo bare på gjennomreise.» «Nettopp,» sa munkene vennlig, «det er vi også.» (Fra Marion Küstenmacher, Hildengard Louis: *Mystik für Kinder*)

I fasten kaller Kirken oss til å løsne på pluggene. Vi som så lett vender størstedelen av vårt fokus mot suksess, velvære og bekymringer i denne verden, skal gå inn i en periode med mer intensiv trening i å vende blikket bort fra oss selv og det som er vårt, og rette det mot Gud og vår neste. Tradisjonen gir oss tre nøkkelord for fastetiden: *bønn*, *almisse* (nestekjærlighets-gjæringer) og *faste* (selvfornektelse).

Selv om Kirken ikke lenger gir oss så utførlige forskrifter for fastetiden, er det allikevel viktig at vi søker å gi den en form, en slags praktisk øvelse, som vi binder oss til gjennom denne perioden. All erfaring tilsier at det ellers er fort gjort at vi glemmer å praktisere askesen, og dermed mister fastens intensjoner av syne.

Her presenterer vi et forslag til et lite opplegg for fastetiden, som hele familien kan følge sammen. Dette opplegget hviler på de tre nøkkelordene *bønn*, *almisse* og *faste*.

Forberedelse: Tegn på fastetiden

Kort før, eller i begynnelsen av, fastetiden bør familien komme sammen for å gå gjennom fastens program sammen. Foreldrene må forklare det som er nødvendig for barna. Man

bør også tenke på om ikke hjemmet bør preges av synlige tegn på at det er fastetid. Fiolett, botsfargen, er fastetidens farge. Finn ting og steder i hjemmet der den fiolette fargen kan synliggjøres – duker, lys, bilder etc.

Fastebøsse

Deretter kan hver enkelt i familien bestemme seg for et godt formål, eller en bestemt hjelpeorganisasjon, som de ønsker å støtte med penger i denne fasten. Kanskje har dere et fadderbarn i et annet land som dere støtter fast? Et annet forslag er å samle penger til Caritas, eller en annen stiftelse som arbeider for vanskeligstilte mennesker i samfunnet. Det viktigste er at hver enkelt finner en sak de selv vil engasjere seg i. Både de voksne og barna i familien lager seg hver sin fastebøsse, som de regelmessig legger penger på i løpet av fasten. Når man bruker tid på å lage sin egen bøsse, blir bevisstgjeringen rundt *nestekjærlighetsgjæringer* sterkere.

Dere trenger: et rent syltetøysglass til hver, saks, kontaktlim, hvite ark, malesaker, hyssing, lilla filt (eller annet tekstilstoff).

Gjør slik: Slå først et hull i lokket av syltetøysglasset, f.eks med hammer og meisel. Klipp ut en strimmel med papir, mal den på begge sider og

klipp den til slik du har lyst til å ha den. Mal også hyssingen. Når det er tørt, limer du papirstrimmelen rundt syltetøysglasset og binder hyssingen fast utenpå. På lokket limer du filt. Lag hull i midten og klipp den pent til. Ellers kan fastebøssen selvfølgelig pyntes ytterligere med perler, bånd o.l, hvis man har lyst.

I påsken åpner alle bøssene sine, og sender pengene inn dit de skal.

Hemmelig venn

Alle i familien kan tenke ut en bestemt person som de vil ha som hemmelig venn i fastetiden. Det skal være en person som man kjenner og som man omgås jevnlig, eller i hvert fall har mulighet til å treffe innimellom (men det skal ikke være ens bestevenn eller noen man er forelsket i). Hvem man velger til hemmelig venn, skal man ikke fortelle noen, og man skal gjøre en hemmelig god gjerning for denne personen når man treffes. Poenget er at det bare er en selv som vet hvem det er, og hva de gode gjeringene er. Hvis man har lyst, kan man etter påske fortelle de andre i familien hvem man hadde til hemmelig venn.

Øvelser for fastetiden

Mange forbinder faste med det å avstå fra luksus og å spise enkel mat på hverdagene, og dessuten avstå fra

Materialer for fastebøsse: malesaker, saks, kontaktlim, hyssing, lilla filt, hvite ark og syltetøysglass.

Foto: Det kateketiske senter

Den ferdige fastebøssen

kjøtt på f. eks onsdager og fredager. Dette kan være en god måte å markere fastetiden. Men kanskje det som for veldig mange i dag virkelig koster, er å avse *tid*. Noe av tiden vi ellers bruker på å jobbe, å shoppe og å la oss underholde av mediene, kan vi begrense for heller å bruke tid på bønn og samvær med våre nærmeste og andre mennesker som vi bryr oss om. Vi kan begynne med å skru av TV og PC hjemme, og samle familien til noen konkrete øvelser som har med fasten å gjøre.

Andakt til Marias syv smerter

Det er tradisjon for å holde andakt over jomfru Marias syv smerter, særlig mot slutten av fastetiden (i pasjonsuken). Et forslag til en slik andakt kan en finne på Det kateketiske senters nettsted www.katekese.no.

Bibelmeditasjon

En av dagene i løpet av uken kan man sette seg ned sammen for å lese søndagens evangelietekst en gang til. Her er noen enkle spørsmål til tekstene (for år C), som man kan bruke til samtale eller for å meditere. Denne aktiviteten passer for voksne og ungdommer.

1. søndag i fasten: Luk 4, 1-13.

- Hvorfor tror du at djevelen forsøker å friste Jesus?
- Hva er det han frister og terger Jesus med, og hva er det han vil at Jesus skal gjøre?
- Hvordan møter vi djevelen i dag, hva tilbyr han oss og hva vil han ha til gjengjeld?
- Når synes du det er vanskeligst å motstå fristelser i livet? Hva kan du bruke som hjelp da?

2. søndag i fasten: Luk 9,28b-36.

- Hvordan åpenbarte Kristus seg for de tre disiplene?
- Hvordan reagerte disiplene på det de opplevde? Hvordan tror du det fortonte seg for dem?
- Hvem er Kristus?
- Hvordan vil du beskrive det hellige? Hvordan tenker du deg at Guds rike er?

3. søndag i fasten: Luk 13,1-9.

- Hva er det Jesus advarer sine tilhørere mot på det aller sterkeste her?
- Hva er synd? Og hva er omvendelse?
- Hva vil gartneren i lignelsen gjøre for treet? Hvem er gartneren?
- Hva er det å bære frukter, og hvordan bærer vi frukter for Gud?

4. søndag i fasten: Luk 15,1-3.11-32.

- Hvordan endrer den yngste sønnen seg i løpet av fortellingen?
- Endrer faren seg på noen måte?
- Hva tenker du om den eldste sønnens reaksjon på farens avgjørelse?
- Hvorfor er tilgivelse så viktig i våre liv, men samtidig til tider problematisk?

5. søndag i fasten: Joh 8,1-11.

- Hvilken hensikt hadde de skriftlærde med å gripe kvinnen og føre henne til Jesus?
- På hvilken måte blir kvinnen og hennes synd forsøkt utnyttet i en større sammenheng av ondskap?
- Hvordan har du opplevd at en synd fører til flere andre synder?
- Hvorfor trenger vi Guds tilgivelse og nåde? ■

Det kateketiske senter

Gode katolske bøker

STÅLE KRISTIANSEN
& OLAV HOVDIELIEN (RED.)

Benedikt XVI – Troens & tankens forsvarer

Perspektiver på Joseph Ratzingers teologi

På en klar og lettfattelig måte formidler boken sentrale perspektiver på Joseph Ratzingers omfattende teologiske verk.

Innbundet kr 278,-

Nyhet!

ARNFINN HARAM O.P.

Tre florentinarar Essay og artiklar om religion, kultur og samfunn

«Noen klarer det nesten umulige – å tenke 'nytt' om troen. Noen får det til uten selvhøytidelighet. Arnfinn Haram gjør det (...) skriver seg inn i den evige samtale.» Olav Egil Aune, Vårt Land

Innbunden kr 339,-

RUTH BURROWS

Bønnens innerste vesen

Troen, og all form for bønn, blir opprettholdt av Ham alene. Ruth Burrows er en internasjonalt anerkjent katolsk forfatter av bøker om kristen mystikk. Dette er hennes første bok på norsk.

kr 198,-

DE MEESTER | ARBORELIUS

Ditt nærvær er min glede

- Om Elisabeth av Dijons* liv og budskap

«Elisabeth av Treenigheten viser oss en vei fra vår periferi til vårt sentrum, fra splittelse til helhet, fra stress og jag til fred.»

Wilfrid Stinissen

Innbundet kr 248,-

I bokhandelen eller på
www.efremforlag.no

BIRGITTAØSTRENE, som i sommer kunne flytte inn i sitt nye anlegg med kloster og gjestehus på Tiller utenfor Trondheim, har fått forsterkninger. Gjesteområdet har en kapasitet på hele 25 sengeplasser, og det er derfor nødvendig med en større kommunitet enn den som tidligere holdt til i foreløpige lokaler på Heimdal. Det er alt kommet fem nye søstre, tre indiske, en polsk og en fra Mexico. Tre av de nyankomne har avlagt evige løfter, det er sr. **M. Lilia Wielek**, fra Tychy/Polen, sr. **M. Stella Vadasser** fra India og sr. **M. Deepa Thumponath George**, fra Kerala/India. De to andre har timelige løfter, det dreier seg om indiske sr. **M. Chiara Kunnathu** og sr. **M. Montserrat Perez Hernandez**, fra Tacambaro de Codallos, Mexico. Av de i alt fem nye søstrene kommer to fra kommuniteten i Gdansk to fra Italia, én fra India og én fra Sverige.

Sr. **M. Elda**, som tidligere tilhørte kommuniteten utenfor Trondheim, har flyttet til søstrenes kloster i Falun, Sverige.

Anlegget på Tiller er ikke helt ferdig, siste byggetrinn med kirke og prestebolig pågår. Les mer om søstrene og deres nye kloster og gjestehus i Broen nummer 5-2009 og på søstrenes eget nettsted.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (27. november 2009) / St. Olav

Pave Benedikt XVI har den 12. oktober 2009 utnevnt assisterende rettsvikar i Oslo katolske bispedømme, p. **John Chaloner** JCL, til pavelig æresprelat med monsignore som tittel.

P. Chaloner ble født 20. mars 1940 i Sheffield, Yorkshire, England. Han

fullførte sine prestestudier ved det pavelige Beda College i Roma og ble presteviet 7. april 1973. Siden 1973 har han vært tilknyttet Tribunalet ved bispedømmet Salford, hvor han siden 1988 har vært dommer. I desember 1976 – september 1982 var msgr. Chaloner redaktør for the Canon Law Society Newsletter. Ved siden av tribunalarbeidet har msgr. Chaloner hele tiden virket som menighetsprest. Han har siden 1993 tjenestegjort som sogneprest i Saint Hubert's, Dunsop Bridge, Lancashire.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (3. desember 2009)

Kardinal **John Patrick Foley**, stormester for Ridderordenen av Den Hellige Grav i Jerusalem (*Ordo Equestris Sancti Sepulchri Hierosolymitani* – OESSH), besøkte Oslo fra 3. til 7. desember – i anledning investitur (opptak av nye medlemmer) i den norske magistrale delegasjonen av ordenen. Lørdag den 5. desember feiret han messen i St. Olav domkirke, og følgende nye medlemmer ble opptatt i den norske magistrale delegasjon: **Eirik Vogsted Fjære**, **Magnus Røger**, **Ulrik Sverdrup-Thygeson** og **Knut Ødegård**. Se også gravridderens norske nettside www.oessh.no.

Utnevelser

Ved sitt møte i Oslo 20. august 2009 besluttet **Norsk Katolsk Bispedømme** å etablere tre kommisjoner for å bistå bispedømmet og Kirken i Norge som helhet. Ved sitt møte i Roma 14. november ble forslag på medlemmer drøftet og kommisjonenes arbeidsform og mandat diskutert.

Hver kommisjon har en formann/leder som er ansvarlig overfor bispedømmet, skal koordinere kommisjonens arbeid i tråd med det konkrete mandat som er godkjent

av bispedømmet og stå for kontakten mellom kommisjonen og bispedømmet. Alle bispedømmets medlemmer og dets sekretær har møte- og talerett i alle tre kommisjonene.

1) *Liturgiskommisjonen* skal «koordinere arbeidet med nye liturgiske bøker på norsk og revisjonen av de eksisterende liturgiske bøker, samt rådgi og assistere Bispedømmet, stiftene, menighetene og klosterne i liturgiske spørsmål». Kommisjonen, som utnevnes for fem år, 15. januar 2010 til 14. januar 2015, består av:

Formann: biskop **Bernt I. Eidsvig** Can.Reg.; vise-formann: msgr. **Torbjørn Olsen**; sekretariat: p. **Ragnar Leer-Salvesen** og **Ole Martin Stamnestrø**; medlemmer: p. **Mirosław Ksiazek MSF**, **Kristin Heffermehl**, **Sigurd Hareide**, **Arne Berggren**, p. **Arnfinn Haram**, p. **Frode Eikenes**, p. **Johannes Hung**, **Ulf Schanke**.

2) *Religionspolitisk kommisjon* skal «følge den politiske og samfunnsmessige utviklingen hva angår religionspolitiske spørsmål og rådgi biskopene i disse og lignende spørsmål, samt bistå, ved biskopenes veiledning, utarbeidelsen av stiftenes svar på alle typer statlige høringer og uttalelser». Kommisjonen, som utnevnes for tre år, 15. januar 2010 til 14. januar 2013, består av:

Leder: **Andreas Dingstad**; ex officio: Kirkens representant i Norges Kristne Råds religionspolitiske utvalg (msgr. **Torbjørn Olsen**); medlemmer: **Håkon Bleken**, sr. **Else-Britt Nilsen**, **Marta Bivand Erdal**, **May-Lisbeth Myrhaug**, **Edgil Mogstad**, p. **Gunther Jäger**, **Edwin Sammut**.

3) *Olsokkommisjonen* skal «planlegge og arrangere den nasjonale feiringen av Olsok i Trondheim og Stiklestad rundt 29. juli og generelt støtte opp om olavsfromheten i Norge». Kommisjonen, som utnevnes for tre år, 15. januar 2010 til 14. januar 2013, består av:

Biskop **Berislav Grgic**; leder: **Unn Madsø**; ex officio: sognepresten i Levanger (p. **Marcelin Reditu**); sognepresten i Trondheim (p. **Dominic Nguyen Van Thanh**); priorinnen på Tiller (sr. **Patrizia**

Telese O.S.S.); medlemmer: sr. Anne Bente Hadland, Egil Mogstad, Tao Nguyen.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (7. januar 2010)

Biskop Bernt Eidsvig Can. Reg. av Oslo har den 30. november 2009 utnevnt p. **Dariusz Buras** til kapellan i St. Paul menighet i Bergen, med

særlig ansvar for arbeidet i Sogn og Fjordane. Utnevnelsen gjelder fra 1. desember 2009.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (3. desember 2009)

Biskop Eidsvig har utnevnt **Bente Heiseldal** som ekstraordinær kommunionsutdeler i St. Birgitta menighet, Fredrikstad. Han har også utnevnt **Henri Maatje** til kirkelig assistent i menigheten. Begge utnevnelsene er med virkning fra 31. januar 2010 og for en periode på tre år.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (1. februar 2010) /St. Olav

Biskop Eidsvig har gjenutnevnt **Thomas Fraenkl** som ekstraordinær kommunionsutdeler i Vår Frues menighet, Porsgrunn og **Vo Du Voung** og **Lasse Lindblom** til kirkelige assistenter i menigheten. Begge utnevnelsene er med virkning fra 31. januar 2010 og for en periode på tre år.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (1. februar 2010) /St. Olav

Biskop Bernt Eidsvig, Can. Reg. av Oslo har utnevnt de følgende til ekstraordinære kommunionsutdelere i St. Magnus menighet på Lillestrøm. **Frode Eudem, Winston Sebastian, Judy Guneriussen, sr. Josephine Hoa Thi Do, sr. Matta Kim Thanh Thi Hoang, Do Duy Huynh, Tran Moen, Nguyen Duy Van, do Phu Nen, Jacobe Do Phunen, Nam Van Nguyen, Duong Qang Thiet, Quoc Thong Nguyen, Pham Van Viet, Hoang Van Ngoc, June de Guzman, Romeo Talao, Agnes Larsen, sr. Therese Hien Hoang, sr. Maria Huong Dang, Arthur Estrada og Jossie Aarvik.**

Utnevnelsene gjelder for en periode på tre år, med virkning fra 1. desember 2009. ■

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (3. desember 2009)

OKB søker vikar for biskopens sekretær

Da biskopens sekretær skal i fødselspermisjon, søker Oslo katolske bispedømme en vikar i 100% stilling – fra 1. mai 2010 til 30. april 2011.

Arbeidsstedet vil være Akersveien 5, med arbeidstid 08.00 – 16.00, mandag til fredag.

Vi søker en person som:

- har god kjennskap til Den katolske kirke, og står inne for dens lære
- har sans for orden og nøyaktighet
- har gode formidlingsevner
- behersker norsk og engelsk flytende (muntlig og skriftlig), og kan føre korrespondanse på disse språk (andre fremmedspråk er en fordel)
- liker et høyt tempo

Søknad med CV sendes elektronisk til administrativ leder Einar Nelson, innen den 28. februar 2010.

Eventuelle spørsmål kan rettes til Einar Nelson på telefon 23 21 95 09.

NUK søker barnekonulent

Norges Unge Katolikker ønsker å styrke sitt arbeid for og med barn (alder 0-13 år) og søker derfor en barnekonulent i en toårig prosjektstilling.

Det er ønskelig at barnekonulenten er:

- Praktiserende katolikk, med moden katolsk identitet.
- Kontaktskapende og utadrettet.
- Strukturert, selvstendig og ansvarsbevisst med gode samarbeidsevner.
- Fleksibel med hensyn til arbeidsoppgaver og arbeidstid. Noe helgearbeid må påregnes.

Det er ønskelig at barnekonulenten har:

- Kjennskap til den katolske Kirke og dens lære. Gjerne noe teologisk utdanning.
- Kjennskap til den katolske Kirke i Norge.
- Høyere utdanning.
- Pedagogisk kompetanse – helst utdannelse.
- Erfaring med trosformidling for barn.

Erfaring med bruk av musikk og drama er et pluss. Lønn etter avtale. For en mer fullstendig utlysning, se www.katolsk.no eller www.nuk.no.

For mer informasjon og fullstendig arbeidsinstruks kontakt NUKs leder, Jardar Maatje. Jardar.maatje@katolsk.no, tlf: 95184034.

Søknad med CV, attester og vitnemål sendes til: NUK, Akersveien 16a, 0177 Oslo innen 10. mars. Tiltredelse etter avtale, ikke senere enn aug. 2010.

Bønn for kall 2010

Hver første fredag i måneden er viet bønn for kall i Oslo katolske bispedømme. Her er oversikten over de sentrale markeringene i Oslo. Om ikke annet er angitt, er messen er i St. Olav domkirke klokken 18 og den påfølgende presentasjonen i menighetssalen Akersveien 5.

5. mars: **Focolare**
9. april: **Maristene**

(25. april: Gode hyrde-søndag: **kallsøndag**)

7. mai: Dominikanerinnene på **Katarinahjemmet**. Sted ikke avklart.
4. juni: Dominikanerinnene på **Lunden**, messe og presentasjon på Lunden kloster.
2. juli: Oslo katolske bispedømme
6. august: Oslo katolske bispedømme
3. september: St. Josephsøstre
1. oktober: Fransiskanerne
5. november: St. Elisabethsøstre
3. desember: Søstre av Det hellige kors av Quy Nhon

NKKF inviterer til temadag

6. mars kl. 14.00 – 18.00

Mariagården, Akersveien 16

om **MENNESKEVERD OG TIDLIG SEKSUALISERING AV BARN OG UNGDOM**
Møtet er åpent for alle. Fri adgang.

Torgeir Frøystad fra Barnevakten vil holde en innledning etterfulgt av samtale og innspill fra deltagerne. Fra Enkel bevertning og lodd-salg til inntekt for NKKFs hjelpeprosjekt på Sri Lanka. Siste del av møtet er viet informasjon og diskusjon om NKKF.

NKKFs styre ønsker medlemmer og alle andre interesserte hjertelig **VELKOMMEN**. Mer info www.katolskekvinne.no eller kontakt leder Elisabeth Golding på 69 31 52 96.

Våre prester – hvem er de?

f. Claes Tande

I tidsrommet 19. juni 2009 - 11. juni 2010 feires det et særskilt presteår i Den katolske kirke. I den anledning bringer St. Olav noen statistikker som viser noe av utviklingen inne presteskapet i Norge de siste tyve årene. Medtatt i tallene er også biskopene, men ikke diakonene.

TALLENE VISER at antallet prester er steget markant. Det skyldes dels en økning av lokale kall, dels at det kommer flere prester fra andre land for å virke i Kirken i Norge. Økningen av katolikker har imidlertid vært så kraftig de siste tyve årene at antallet katolikker per prest likevel stiger. Det gjelder både hvis vi benytter antallet registrerte katolikker til utregningen (bare de katolikker i Norge som Kirken kjenner 11-sifret personnummer til), eller vi benytter realistiske overslag over det reelle antallet katolikker i landet.

Stikkdato for tallene er 1. januar. De som måtte ønske å gå lenger tilbake i historien, kan konsultere statistikkene som er offentliggjort i John W. Gran (red.): *Den katolske kirke i Norge – Fra kristningen til idag*, Oslo: Aschehoug, 1994, s. 471ff. Da er det nødvendig å merke seg at i den boken er stikkdato ved årets utgang (31.12), ikke ved årets inngang.

TABELL 1 viser prestene etter fødeland. Økningen av de norskfødte er markant. Det tallet ikke viser, er hvor mange av de norskfødte som er katolikker fra barndommen av, og hvor mange som er konvertert til katolisismen i voksen alder. Faktisk har hele tre fjerdedeler av de norskfødte prestene pr 2010 konvertert til katolisismen. Antallet lokale prestekall må kompletteres med at flere av de utenlandsfødte prestene innvandret til landet i ung alder, mange før de ble prestekandidater. Dette gjelder mange vietnamesere, men også noen

andre, som dermed må kunne betraktes som lokale kall.

Ellers viser tabellen at prester fra visse land er gått frem, særlig fra land hvorfra Norge har hatt en betydelig katolsk tilflytning.

TABELL 2 viser prestene etter alder. Den viser ikke store endringer, men nettopp deri ligger det mest interessante – det er godt med «påfyll» av nye og yngre prester. Det er ikke slik at presteskapets gjennomsnittsalder stiger for hvert år som går, den er heller sunket noe på tyve år. Nå må det nevnes at Norge ikke har et «naturlig» antall eldre pensjonerte prester. Endel eldre utenlandsfødte prester foretrekker å nyte sitt otium i varmere eller hjemligere trakter. Men slik har det for såvidt vært bestandig for Kirken i Norge. Dermed er den svakt fallende gjennomsnittsalder blant prestene en relevant observasjon. I tilknytning til prestenes alderssammensetning kan det bemerkes at det er ni prester/biskoper av de i alt 83 som er blitt ordinert så tidlig (før 1970) at de har feiret messen etter gammel ritus, før messeliturgireformen i 1969/70. Igjen feires det, av og til, messe etter denne ritus i Norge, men da skjer det med «ferskere» prester som har satt seg inn i de gamle ordninger.

TABELL 3 sier noe om den geistlige betjeningen. Men den gir bare et grovt mål, og viser bare en tendens. Utviklingen er at det blir stadig flere katolikker per prest.

Her kunne det for å vurdere sjelesorgdekningen (som er et annet og vanskeligere begrep enn prestedekningen) kanskje vært nyttig å trekke inn andre tall, som for eksempel prester i aktiv tjeneste kontra prester i pensjon, antall diakoner, antall ordenssøstre, utviklingen av lekapostolatene med kirkelige assistenter og lignende, og ta hensyn til antall menigheter, messestede, katolikker med lang reisevei til en kirke, og særlige behov for fremmedspråklige. Men en slik vurdering ville bli så avhengig av individuell synsing at de statistiske redskaper ikke strekker til.

Tall for prester pr katolikk finnes det imidlertid på en verdensomspennende skala. I hele verden er det ca 2800 katolikker for hver prest. Det er særlig Latinamerika og Afrika som får dette tallet høyt (henholdsvis over 7000 og

nesten 5000 pr prest). I Europa og i Nord-Amerika er det drøyt 1500, i Asia 2300. Når da sannsynlig reelt antall katolikker i Norge per prest er på ca 2000, er ikke situasjonen her så påfallende i et internasjonalt eller regionalt perspektiv. ■

Katolske prester i Norge 1990, 2000 og 2010

Tabell 1: Prester og biskoper etter fødeland

Fødeland	1990	2000	2010
Norge	13	15	20
Argentina			1
Brasil	1	1	1
Bosnia-Hercegovina		1	2
Filippinene		3	5
Frankrike	1	1	1
Irland	2	2	3
Italia			1
Kongo(-Kinshasa)			1
Kroatia	1		
Malta			1
Nederland	10	4	1
Polen	11	15	22
Romania			1
Sri Lanka	1	2	4
Storbritannia	3	2	1
Tyskland	10	7	4
Ungarn	2	1	
USA	3	2	2
Vietnam	3	7	12
Sum	61	63	83

Tabell 2: Prester og biskoper etter alder

Alder	1990	2000	2010
80-89	2	2	2
70-79	6	6	8
60-69	11	13	11
50-59	14	10	19
40-49	11	14	27
30-39	17	17	16
20-29		1	
Sum	61	63	83

Tabell 3: Katolikker per prest

	1990	2000	2010
Registrerte katolikker per prest	462	659	811
Sannsynlig reelt antall katolikker per prest	700	950	2000

To nye

Evangeliets tjenere

PER KVÆRNE og **NGUYEN DUC KHIEM**, prestekandidater for Oslo katolske bispedømme, ble lørdag 2. januar diakonviet i en fullsatt St. Olav domkirke. Biskop Bernt Eidsvig av Oslo foretok diakonvielsen. Khiem returnerer nå til London, for å fullføre sine studier ved Allen Hall. Per returnerer til Institut Catholique i Paris, for å fullføre sine studier der. Han ventes å starte sin menighetstjeneste fra februar i år. Begge kandidatene prestevies sommeren 2010.

I ritualet for diakonvielsen mottar ordinandene blant annet Evangelieboken med følgende ord: *Motta Kristi Evangelium som du nå skal forkynne. Se til at du tror det du leser, forkynner det du tror og lever etter det du forkynner.*

Den katolske kirke i Norge har med dette fem diakoner, to permanente og tre som forbereder seg på preste-tjenesten. De to permanente diakonene er Gunnar Wicklund-Hansen og Henrik von Achen i St. Paul menighet i Bergen. Den tredje prestekandidaten er Per Einar Odden, som også skal prestevies i sommer. ■

Biskop Eidsvig med to fornøyde diakoner i vinterkilden

Ministrantene har full kontroll

Diakonkandidatene blir kalt frem i begynnelsen av messen og svarer «Jeg er beredt».

Stolaer og dalmatikaer bæres frem av Khiems søster og niese samt søstre fra Katarinahjemmet og Lunden.

Ordinasjonshandlingen foretas av biskopen.

Diakonkandidatene under Allehelgenslitaniyet

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Klostertanker

Erik Varden OCSO – Br. Erik tilhører Mount Saint Bernard Abbey i England og studerer for tiden i Roma.

Liv og gode dager

I Prologen til Benedikts Regel, den nødvendige klangbunn for rekken av konkrete forskrifter som følger, forekommer en kort dramatisk dialog med et vesentlig budskap.

Benedikt beskriver dragingen som får vanlige folk til å forlate tollboder og fiskeutstyr for å hengi seg klosterliv, og ser for seg Vårherre stående i en menneskevrimmel og rope nærmest som en torvkone:

«Er det noen her som ønsker seg liv og gode dager?» Hører du og svarer, «Ja! Jeg!», sier Gud: «For å finne sant og evig liv, hold tungen fra ond tale og pass på at din munn ikke ytrer svik. Avstå fra ondt. Gjør godt. Søk, ja gå på jakt etter fred. Gjør du dette, hviler mine øyne på deg; mine ører er åpne for din bønn. Selv før du anroper meg, svarer jeg: «Her er jeg.» Kjære brødre, Herren selv innbyr oss med sin røst! Kan dere tenke dere noe deiligere? I sin trofasthet viser han oss livets vei.

ET KLOSTERKALL kan forekomme mystisk, endog litt skummelt. Man ser for seg jordskjelv og lynnedslag, dramatisk utvelgelse og jakobskamp. Og denslags forekommer. Men det skjer like ofte – kanskje oftere – at kallet melder seg lavmælt, etter lang, famlende fremdrift i tussemørke. Om det er sånn eller slik, peker Benedikts tekst på en dimensjon som aldri får mangle. Et munkeemne, sier han

(typen omfatter nødvendigvis både menn og kvinner), er først og fremst et menneske drevet av begjær. Som nok lever, men som ønsker mer liv; som higer etter å bli lykkelig. Er vi sånn anlagt, spisser vi av ren egeninteresse ørene når vi blir vår Herrens røst, for plutselig er det noe i den ytre, objektive verden som samstemmer med vår indre lengsel. Så får vi se nøye på hva innbydelsen innebærer i praksis, og spørre oss ærlig om vi er rede til å takke ja.

TIL GRUNN for «liv og gode dager» ligger tre hovedelementer, får vi høre. Først må vi lære å holde tyst. Et moralsk (for ikke å snakke om åndelig) liv i kristen forstand er umulig så lenge vi ikke har tungen under en viss kontroll. Stillheten som råder i et kloster er en hjelp til fordypning, selvsagt, men spiller også en mer ydmyk, praktisk rolle. Siden tilfeldig samtale begrenses, gis få anledninger til tomprat som risikerer å skli ut. I stillheten lærer vi å kjenne oss selv på godt og vondt. Samtidig blir vi mer følsomme overfor medmennesker, forberedt på å møte dem ærbødig, som brødre. Andre skritt bringer omvendelsen opp på et høyere plan med formaningen: «Avstå fra ondt. Gjør godt.» I et nøtteskall ser vi Benedikts treningsprogram (på gresk, hans askese) for etisk modning, som en blanding av avvenning og tilvenning, lusing og planting. Klosterlig disiplin omfatter mer enn bare forbud. Det dreier seg om indre forvandling, om å «ikle seg Kristus». Regelen fabelaktige fjerde kapittel, som forfatteren kaller en Verktøysliste for gode gjerninger, skildrer fremgangs-

måten: «Hold alle folk i ære. Trøst de sørgende. Lær å elske fasten. Ikke vær misunnelig. Be for fiender i Kristi kjærlighet.» Kun et nytt, uselvisk liv i forsoning og barmhjertighet – ikke blott fromme fakter – fører ved Guds nåde til tredje stadium, som berører den pax, fred, som er blitt mottoet for benediktinsk liv.

Når jeg har oversatt «Søk, ja gå på jakt etter fred», er det for å gjengi Benedikts «inquire pacem et sequere eam». Freden han snakker om er ingen vag velvære vi setter oss og venter på i en krok. Den er et konkret mål som må forfølges. Den er, til syvende og sist, et nærvær, en Person: «Han», altså Kristus, «er vår fred», leser vi hos Paulus. Han, godt gjemt i mengden, vekket en vakker dag vår lengsel. Hans fred leder vår kamp og vår søken. Han selv er vår inderlige glede, nå og ved veis ende.

ST.
OLAV

Vi takker!

Til sammen i 2009 kom det inn kr 282 369,-
til Broen, inkludert gaver via
skattefradragsordningen.